Höghelmsgränd 31.
126

EESTI PÄEVALEHT

LAUPÄEVAL, 30. oktoobril 1976 Nr. 82 (4172)

Madallöögid riigitoetuse kulissi taga

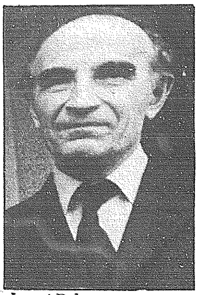

Imant Rebane

Nagu selgub Invandrarverketile sissetulnud kirjadest (mis Rootsi korra järele on avalikud), on hiljutisel riigitoetussummade määramisel eesti organisatsioonidele mänginud eriskummalist osa Balti Instituudi sekretär ja kantseleiülem Imant Rebane.

Kuigi Instituuti kuuluvad ka lätlased ja leedulased, ning rootslasedki, on sekretäri ülesandeks olnud raha jagavale organile nõu andmine just eesti organisatsioonide osas mh. täpsustatud summade ja ettepanekutega ning "taustainformatsiooniga", kus ei jäeta puudutamata ka asjast sootuks kõrval seisnud Eesti Päevalehte otse sihiliku pahataht-

Järg lk. 7

Prof. Sten Karling Juhan Nõmmiku perekonnaga. Vasakul tütar Elin, paremal Eddy Nõmmik. (Foto Lepper).

Kogu Põhjala tundis tõuget Eesti rannikul

Esmaspäeva hommikul kell 10.39 soome aja järgi toimus Helsingis ja Lõuna-Soomes tugev maa vappumine, mis tekitas vibratsioone ja pani aknaruudud mitmeks sekundiks kõlisema. Kahjusid ei tekkinud. Oslost teatati, et maa vappumine toimus tugevuses 5,5 kraadi Richteri skaala järgi, Uppsalas oli tugevus 4 kraadi.

Uppsala seismoloogiline jaam teatab, et neil on raske määrata kindlaks maavappumise keskust. See asub igal juhul ümbruses, kus maavärinad on ebatõenäolised.

Soomes tekkis kohe kahtlus, kas tegemist pole aatomiplahvatusega. Lõuna-Soome asetati valveolukorda võimaliku radioaktiivsuse vastu, mis oleks võinud lõuna poolt tulla, kuna puhusid lõuna- ja kagutuuled. Hangös, Soome lõunarannikul ja Ahvenamaal sõitsid patrullautod radioaktiivsusemõõtjatega ringi.

Üldiselt arvatakse Soomes, et maavappumise keskus — oli see siis maavärin või aatomiplahvatus — peab asuma kuskil Eesti põhjarannikul, lähemalt määritletud Paldiski ligiduses. Paldiskis asub teatavasti

Järg lk. 7

Kunstikriitik Evi End kõneleb Juhan Nõmmiku loomingust.

Nõmmiku mälestusnäituselt

Stockholmi Eesti Majas toimus reedel, 22. oktoobril kunstnik Juhan Nõmmiku mälestusnäituse avamine, mida toimetas Eesti Kultuuri Koondise esimees Leonid Laid, andes sõna mälestatava kunstist lähemaks ülevaate andmiseks kunstikriitikule Eevi Endile.

Viimane andis ülevaate meie silmapaistva maastikumaalija loomingust ja arengust, andes sellele kõrge hinnangu.

Näitus on toime tulnud eeskätt kadunu perekonna, s.o. abikaasa Eddy ja tütre Elin Nõmmiku valduses olevaist teostest nii õlis, akvarellis, guashis, pastellkriidis kui ka pliiatsija tushijoonistustes — Johan Nõmmik oli nimelt ka suurepärane joonistaja.

Väljapandud 24. tööst (valdavas osas maastikud) enamus ei ole müüdavaid, nagu kogu näituski, on kõrgetasemeline.

Muu hulgas on esitatud ka kaks pastellkriidijoonistust, mis olid viimased kunstniku elus ja teostatud tema haiguse ajal, mil tal oli suuri raskusi töötamisel. Maalitud sellegipoolest koloristliku erksusega ja loomisrõõmuga.

Kadunu perekonna-

Järg lk. 7

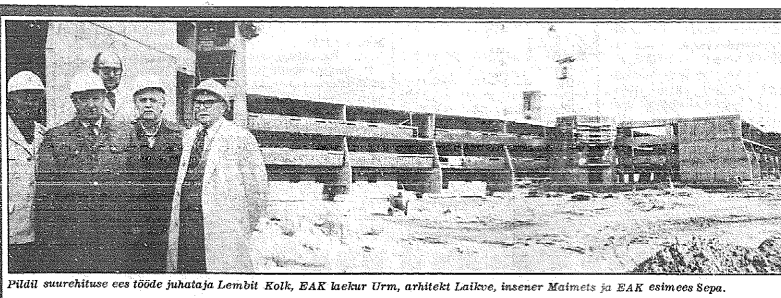

Pildil suurehituse ees tööde juhataja Lembit Kolk, EAK laekur Urm, arhitekt Laikve, insener Maimets ja EAK esimees Sepa.

Pensionäride kodu Kanadas

Arvestuste kohaselt asuvad esimesed pensionärid Torontos elama omaenda Eesti Kodusse juba uue aasta alguses, lõplikult valmivad kõik ehitused kevadeks. Sellega on praktiliselt teostumas Kanada Eesti Abistamiskomitee suur unistus — võimalikuks tehtud aastate eest ühe varajase juhatuse otsusega õp. Bruno Ederma juhtimisel, millega teostati soodus suure kruundi ost, mille väärtus on nüüd mitmekordistunud, garanteerides laenud.

Eestlased on suurt huvi osutanud ja tervelt 75 protsenti korteritest on juba enne valmimist müüdud. Puhkekodu haldamine ja teeninguse korraldamine jääb Eesti Abistamiskomitee ülesandeks.

Korteriostjaile on Toronto Eesti ühispank andnud laenu umbes 50 protsendi ulatuses väärtusest. Kindlususeks on Eesti Kodu aktsiad. Eesti Kodu sai oma laenud omakorda Ontario ühispankade liidult, kus vahendajaks oli samuti eestlaste ühispank.

"Rootsis ei tohiks olla Esto 80"

Järgmiste ülemaailmsete Eesti Päevade, Esto-80, korraldamise koht valmistab Ameerika mandril ilmset peavalu. Organisatsioonid arutavad ja vaidlevad selles küsimuses. New Yorgi Eesti Naisklubi teostas liikmeskonnas koguni hääletuse, kus asukohamaadena olid "kandidaatideks" Rootsi ja Kanada.

70 hääletaja hulgas pooldas enamus Kanadat — kas siis Montreali või Torontot, mitte aga Vancouverit. Kanada ajalehes Meie elu võtab samas küsimuses sõna üks "Kanada eestlane" pealkirja all "Ülemaailmsed Eesti Päevad ei sobi Rootsi", kes plemiseerib ülemaailmsete Eesti Päevade idee isa Robert Kreemiga, kuna see asus seisukohale, et päevad peaksid tulema Rootsi, et üldse ülemaailmsuse mõtet edasi arendada.

Kanada-eestlane leiab, et Eesti Päevad on juba enne ülemaailmsust olnud ikkagi Ameerika mandri üritused. Austraaliagi olevat korraldanud Eesti Päevi, mitte aga Rootsi, kes sellega pole toime tulnud (autor ilmselt eksib,

Järg lk. 7.

Kohtume Kuldsüdame-peol 30. okt.

EPL Kolmapäeval, 30. okt.

MORAAL

Just hetkel kui vaba maailma eestlus arutab järgmise Esto asupaika ja Rootsile heidetakse ette võimetust ülemaailmsete päevade vastuvõtmiseks sisemise lõhestuse tõttu, paljastub asjaolu, mis kahtlemata meeled üles kütab ja uusi pahandusi tekitab. Tänases lehes teisal refereeritud Invandrarverketile Balti Instituudi sekretäri poolt saadetud selgelt insinueeriv kiri, põhjustatud suurest riikliku toetuse jahist organisatsioonides, kergitab üles küsimuse: kuidas on üldse meie poliitilise moraaliga esinemisel vööraste ees?

Ilmselt ei ole siin tegemist esimese kontaktiga, nagu seda kriipsutab alla pöördumise familjaarne vorm, millega kontrasteerub ametlik paber ja oma tiilite väljapanemine, samuti paista laskmine, et kiri on kirjutatud asjassepuutuvate organisatsioonide sanktsiooniga. Ja sellisena registreeriti kiri ka kui ametlik paber ametlikult asutuselt, s.o. käesoleval juhul Balti Instituudilt, kuigi selle esimehe allkiri puudub. Sageli esinevad aga siin Rootsis vastutavad sekretärid niinimetatud "ülesandel".

Muidugi jääb arusaamatuks, miks insinuatsioonide levitamise ja eestlaste sisepoliitika tegemise selle halvimas vormis just üks teaduslik asutus on oma peale võtnud. Kõnesoleva informatsiooni koostaja Imant Rebane, nagu varem oleme märkinud, kinnitas alles juulikuus Radio Liberty USA-korrespondendile antud ja eetrisse läinud intervjuus, et "instituut ei ole vähemalgi määral seotud ühegi pagulasorganisatsiooniga", et see on "täiesti apoliitiline asutus" ja soovib sellisena sidemeid Balti kodumaadega. Nüüd on aga instituudi sekretär just instituudi kaudu temale omistatud prestiižhiga kõige ägedamal viisil sekkunud pagulaspoliitikasse, demonstreerides avalikult vastupidist, ni kahjustades instituudi erapooletuse-taotlusi.

Informatsiooniallikana võtab Imant Rebane endale kogu eesti rahvusgrupi eestkõneleja rolli, kes instuitiivselt teab kuidas eestlased arvavad ja tunnevad (ilma ühegi opiniooniuurimuseta) ja peab end volitatuks sellest ametivõime informeerima.

Tema amplituud ulatub ajalukku selliselt, et algusaastate virvendused projekteeritakse kolm aastakümmet edasi kaaseaga, väljaspool organisatsioonisid seisvate n. ö. institutsioonideni (teadlik insinuatsioon Eesti Päevalehe rolli suhtes eesti ühiskonnas, nagu oleks see ainult ühe ringkonna teenistuses — kuna see on väljaspool organisatsioonide toetust, soovitab ta oma oopust lugeda anda kogu Invandrarverketile, teadmises, et "haak" kusagil mujal võib mõjuda ka EPL osas) ja mahamaterdavate hinnanguteni üldse teise poole suhtes. Kogu süü koostöö mittetekkimises asetatakse ühele poolele, kuigi asjaosalised teadlikud on, et vastuseisu ja koostöökatsete sabooteerimist kaugeltki ei saa vaadelda "ühe poole" asjana.

Epiteedid "ekstreemsed parempoolsed grupid" jne. on kasutamist leidnud ilmselt lootuses, et see Invandrarverketi sotsiaaldemokraatlikule enamusele parajasti sobib (kirjutaja on teadlik, et sellist ümberütlemist rootsi poolel sageli kasutatakse fashistide puhul) ja seal vajaliku masendava mulje tekitab. Aga kes tegelikult koostööle täie teadlikkusega suurima pööna paneb on ju kirja koostaja ise, kes kahtlemata pidi teadlik olema sellelaadiliste võitlusmeetodite efektides. Seega teadlik tegevus tüli süvendamiseks.

Ta üteb küll, et koostööks oleks vaja "ausat tahet kõikidelt puudutatud pooltelt" ja kurdab, et teise poole "ekstreemset tiiba" ei saa sundida koostööle, samal ajal paljastades ennast samuti kui ekstreemset antipoodi, kelle väidetud "õiglusest" ei ilmne karvavõrdki mingit koostööpüüdlust. Milleks muidu need sihilikud vusserdamised?

Eesti organisatsioonid esitasid oma taotlused Invandrarverketi pooli korraldatud koosolekul, millega on kõik korras. Ka siis kui neid taotlusi kirjalikult korratakse. Milleks oli aga vaja nende taotluste omamoodi täiendamine Balti Instituudi sekretäri kaudu, kes sellega sai mingi, rootsi väljendusega öeldud 'halli eminentsi' rolli kulisside taga.

Halvem on see, et tema kulissidetagune dokument ilmselt on oma mõju avaldanud asja ametlikus käigus — milleks muidu just sellele kirjale on marginaalile märgitud asutuse oma jagamisplaan, mis aitab konserveerida olemasolevat organisatsioonide struktuuri ja võtab ära võimaluse arenguks selles suunas, mida pooldas Eesti Organisatsioonide kolmas kongress. Seal hääletati ülekaalukalt just resolutsiooni poolt, mis looks eestlaste ühise organiseerumise just kõigi ringkondade tulemisega üldvalimistele.

Nüüd on aga raha rikkumas sellist lähenemist, mis oleks vältinud piinliku olukorra, kus peame üksteise peale diskrediteerivaid kirju saatma kõnesolevast tüübist. Teada on, et üks madalloõk kutsub välja teisi. Eesti rahvusgrupile kui tervikule on need aga äärmiselt piinlikud.

KLA

Maavärin või plahvatus?

Arutlused esmaspäeval toimunud tugeva maavärisemise üle jätkuvad Soomes ja Rootsis. Tallinnast on kuuldud, et seal arvatud maavärina asukohaks Soomet. Selle järgi peaks maavappumise keskus asuma Soome ja Eesti vahel.

Soome pool toimunud radioaktiivsuse mõõtmised pole andnud tagajärgi. Tass oma telegrammis nimetab toimunut kindlasti maavärinaks. Leningradis olevat mõõdetud 4,5 kraadi Richteri skaala järgi. Eriti tugev olevat maa vappumine olnud saartel.

Dotsent Noponen Soomes usub, et tegemist oli maavärinaga. Alternatiiv oleks olnud tugeva aatomilaengu lõhkemine umbes kilomeetri sügavusel. Dotsent ei usu, et taolist katset oleks sooritatud niivõrd tihedalt asustatud maa-alal. Ta usub, et Tass räägib õigust.

Ei ole andmeid, et Soome lahe piirkonnas oleks ajalooliselt ajal toimunud maavärisemist. Ala asub ka väga kaugel kõigist tuntud maavärisemise all kannatavatest vöönditest.

USA valib presidenti

Iga nelja aasta tagant novembris (tänavu 2. novembril) toimub USA-s valimisprotseduur, mille tulemusena üks mees (teoreetiliselt ka naine) omandab demokraatliku maailma kõige suurema võimupositsiooni. Valimisprotseduur põhjeneb tegelikult kaheparteisüsteemil, kusjuures parteide programmilised erinevused on suhteliselt väikesed. Kummalgi parteil on oma vasak ja parem tiib.

Demokraatlik erakond on peagu sama vana kui USA iseseisva riigina. Vabariiklik erakond tekkis nn. whigide erakonna järeltulijana enne kodusõda. Varem omas kumbki erakond teatud piirkondades valijate baasi: demokraatide tugevus oli idas, lõunas ja edelas, vabariiklaste keskläänes ja läänes. Demokraadid domineerisid suurlinnades, vabariiklased väikelinnades ja maal. Viimasel ajal on need ringkonnad kaotanud oma kindlad piirid. Tegelikult valib umbes iga neljas USA kodanik iseseisvalt, hoolimata erakondadest.

Keskmise valija iga on 50 aasta ligi, nooremad võtavad suhteliselt vähem valimisest osa. Valimisest osavõtjate protsent on aegamööda laskunud. 1960 oli valijate protsent 63, 1972 ainult 55 — ja see arvatakse veelgi vähenevat.

Kui valitsev president kandideerib, on tal teatud eelised. Ta on enam tuntud valijate hulgas ja kannab tiitlit "Mr. President", mis annab teatud aupaistuse. Aga ta peab oma poliitikat kaitsema vastaskandidaadi rünnakute vastu.

Kandidaadid kihutavad valimiste eel risti-rästi läbi USA, et kohtuda võimalikult paljude valijatega. Viimastel aastatel on TV-saated kujunenud kõige tähtsamateks valimisvõitluse vahenditeks — seal kohtab valija kandidaate niiöelda näost näkku — kuigi ühepoolselt.

Valimise tulemused on tihti lõpuni ebakindlad. Mõnikord võib kandidaadi seisukohavõtt mõnes teisejärgulises küsimuses otsustada valimise.

Valitakse nn. valijamehed, kes on lubanud hääletada kindlale kandidaadile. Neid on USA-s kokku 538. Kes saavutab 270 valijamehe hääled, see on valitud. Valijameeste arv osariikides vaheldub vastavalt elanike arvule.

Samal ajal presidendiga valitakse ka USA parlamendi üks koda nn. esinduskoda, kus on 435 liiget. Valijate iseseisvust märgib asjaolu, et viimasel ajal on president väga tihti pidanud valitsema koos esinduskojaga, kus on enamus vastaserakonnal. Samal ajal valitakse veel esindajaid senatisse, osariikide kuberneré ja tihti kohaliku omavalitsuse liikmeid.

Valijameeste kogu valib presidendi 13. detsembril. Uus president astub ametisse 20. jaanuaril. On tavaks, et vastaserakond lubab presidendil valitseda 100 päeva, enne kui teda hakatakse arvustama või ründama.

Presidendi ametiaeg on neli aastat. Uuel presidendil kulub ligi aasta oma ametiga tutvumiseks. Ja kui ta soovib uuesti saada valitud, kulub tal neljas ameti aasta valimisvõitluseks.

Järgmine EPL

Kuna tulevasse nädalasse langeb Kõigi Pühakute Püha (Allhelgonadag), siis ilmub Eesti Päevaleht sel nädalal ühe numbriga, mille ilmumise päev on neljapäev, 4. november.

KIRIKLIKKE teated

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Jakobis usupuhastusp. jumalat. 31/10 kl. 14, kog. õp., orelil Klisk, laulur.

STOCKHOLM: Hägersteni Uppenbarelse kirik, usupuhastusp. jumalat. 31/10 kl. 14, õp. Kõdar, orelil Ardna.

ESKILSTUNA: Forsi kirikus sinodi jumalat. 7/11 kl. 14, terv. peapiiskop Veem, jutl. õp. Laantee, armul. praost Töldsepp. Kl. 15.15 perek. õhtu, ettek., diapos., Norrköpingi laulukoor, leeriõp. registr.

GÖTEBORG: Kristiines 31/10 kl. 14 usupuhastusp. jumalat., õp. Vaga, orelil Strömberg, laululehed. Õp. kõnet. Toomkog. saalis Kyrkog. teisip kl. 17.30—18.30, reedel 12—14. Piiblit. samas teisip. kl. 18.30—20.00 Õp. tel. kodus 021/22 76.79.

GÖTEBORG: S:t Paulis surnutep. jumalat. 6/11 kl. 14, õp. Wilund, orelil Balgatis, armul., laululehed.

HELSINGBORG: Slottshagi kirikus jumalat. 31/10 kl. 15, õp. Laantee, orelil Eha Põhl.

LANDSKRONA: Johanneses jumalat. 31/10 kl. 13, õp. Laantee, orelil Eha Põhl.

LUND: Kloostri kirikus jumalat. 31/10 kl. 17, õp. Laantee, orelil Eha Põhl.

NORRKÖPING: Matteuses 31/10 kl. 14 lõikusp. jumalat., praost Töldsepp, orelil Piirimets, laulur.

UPPSALA: Mikaelis usupuhastusp. jumalat. 31/10 kl. 16, õp. Takkel, orelil Wikholm, laulur.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai Peakirik, 31/10 kl. 10 rootsk. hommikut., kl. 11 eestik. liturgia Maria kiriku kabelis, preester Suursööt.

NORRKÖPING: Trozelli kabel, Trozellig. 16 eesti ja soomek. Liturgia 31/10 kl. 11, ülempr. Juhkam, ooperilaulja Wallén.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brå vallag. 11, jumalat. 30/10 kl. 17, Milder jt., lauluettek. 31/10 kl. 11 jumalat., Allan Lauri õnnist. kog. vanemaks, väliskülalised, rootsi- ja naaberkog. esindajad. Laule: Lapsed, koor ja "Lauri". Kohvilaud. 2/11 kl. 19 kooriharjutus.

STOCKHOLM: Eesti Maja, Walling. 34 6/11 kl. 16 vaimulik lauluõhtu.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 jumalat. 31/10 jääb ära. 3/11 kl. 12 palve.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 31/10 kl. 11, Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 jumalat. 30/10 kl. 15 palve- ja piiblit. 31/10 kl. 15 jutlus, koor, solist, Nilhom. 3/11 kl. 13 päevakoosolek.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 31/10 kl. 11, kohal. vennad, piibli- ja palvet. 30/10 kl. 15 ja 3/11 kl. 13.

NORRKÖPING: Salem, Breg. 15 palvet. 30/10 kl. 18, kohal. vennad. 31/10 jumalat. Tabernaaklis jääb ära.

• Kohalik elu

BORÅS

Pensionäride juubel

Borási Eesti Pensionäride ühing korraldab liikmeskonnale piduliku koosviibimise ühingu 10nda aastapäeva pühitsemiseks 14. nov. kl. 15 Moderata Samlingspartieti ruumides, Skolg. 21.

Kavas esimehe tervitus ja palvus õp. Kodreselt. Toimub kontsertaktus. Esimees Pruuni sõnavõit ühingu asutamisest ja selle tegevusest 10 aasta vältel, gaidide-skautide deklamatsioone.

Pidulauas pakutakse tibu ja kohvi tordiga. Pidulaud on tasuta. Kõik liikmed ja ka uued liikmed teretulnud.

STOCKHOLM

Naissektsiooni kirjandusring

Eesti Komitee kirjanduse õpperingi järgmine kokkutulek toimub teisipäeval, 2. nov. kl. 17 Eesti Majas, Eesti Komitee ruumides. renate Kaasik ja Arvo Mägi käsitlevad inglise kirjaniku W.M. Thackeray loomingut. Kõik endised ja uued kirjandushuvilised teretulnud.

STOCKHOLM

Praost Arumäe mälestamine

Korp! Ugala mälestab oma vilistlast praost August Arumäed, kes suri Eestis 26. septembril usupuhastuse püha jumalateenistusel 31. oktoobril Jakobi kirikus. Koguduse õpetaja, orelil H. Klisk, laululehed. Solist Aarne Vilsimaa (laul).

STOCKHOLM

Vaidluskoosolek

Stockholmi Eesti Ühing korraldab teisip. 9. nov. kl. 18.30 diskussioonihõtu Medborgarhuseti saalis nr. 12 (linnaraamatukogu sisseküik) järgmiste ülemaailmsete Eesti Päevade küsimuses. Laudkonda on kutsutud Ernst Idla, Käbi Laretei ja Richard Norvell, moderaatoriks on ühingu esimees Alex Milits. Küsimuses on Esto-80 toomine Rootsi ja selle sisustamine. Sissepääs tasuta.

STOCKHOLM

Eesti Fotoklubi

Stockholmi Eesti Fotoklubi järjekordne kokkutulek toimub kesknädalal 3 nov. Eesti Majas algusega kell 19. Kavas on pr. Sõmermaa värvusdiapositiivid teemal "Pilte Yellowstone Rahvuspargist."

Kuna ettekanne oma erakorralise sisu tõttu annab laialdase ülevaate kuulsast rahvuspargist, loodab fotoklubi rohket osavõttu.

Enno Hallek Västeråsis

Västeråsi kunstimuuseumis algas 23. oktoobril Enno Halleki kunstinäitus, mis on avatud 14. novembrini.

Enno Hallek, kes alaliselt elab Stockholmis, on rootsi Kunstiakadeemia kunstikooli lõpetajaist eestlasist olnud edukaimaid ja tuntumaid rootsi avalikkuses.

Käbi Laretei Kontsertmajas

Käbi laretei esineb Konsertbolageti korraldusel iseseisva kontsertiga pühapäeval, 31. oktoobril Grünewaldi-saalis (end. Väike saal).

Kontsert on korraldatud seoses Käbi Laretei mälestusraamatu "En bit jord" ilmumisega. Käbi signeerib kontserdil ka raamatuid.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kõokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46
Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm
Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 215:—
Termin (4 kuud) ... kr. 78:—
Kuu ..... kr. 21:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükktja: Eskilstu-a-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1976

Bostadsstyrelsen informeerib

Korteritoetus 1977

Nüüd on aeg taotleda korteritoetust aastaks 1977.

Sooviavaldusblanketid või informatsioon saadetakse koju kõikidele lastega perekondadele.

Kui sul aga lapsi ei ole, võid ikkagi saada korteritoetust.

See oleneb su üürist ja sissetulekust.

Kuula lähemalt järele **kommuunikontoris.**

Säält saad ka sooviavaldusblanketi.

SÖK NU!

Riigitoetuse kulissitagune: Kas kõik võtted on lubatud?

Kas on sihilik konkurendi mahamaterdamine ametivõimude ees rutiiniks kujunenud? Küsimus kerkib lugedes Balti Instituudi sekretäri Imant Rebase kaht kirja Invandrarverketile lugedes, milles ta võtab endale nõuniku rolli eesti rahvusgrupi riigitoetuste jagamise osas. Ta leiab kõigepealt, et Invandrarverket on jagades summat võrdselt Eesti Komitee ja Rootsi Eestlaste Esinduse vahel teinud "põhilise eksituse". Motivatsioonis läheb ta kaugesse minevikku, kirjeldades organisatsioonide tekkelugu ja rõhutades Rootsi Eestlaste Esinduse "antisotsialistlikkust" (kiri on 10. septembrist, valimised toimusid 19. septembril).

Alguses kõneldakse Rootsi Eestlaste Esindusest kui "fraktsioonist", mis suure käraga astus välja Eesti Komiteest, Eesti Rahvusnõukogust ja Eesti Rahvusfondist kui nad demokraatlikul teel ei saavutanud absoluutset enamust juhatustes. Kirjas üteldakse edasi:

— Pärast ebaõnnestumiste rida leiti, et oleks populaarne levitada parooli üldvalimistest uue kogu moodustamiseks. Esindus moodustati pärast rohkeid ebaõnnestunud katseid lansseerida seda fraktsiooni uute nimede all vahelduvas kujus. Teine parool, mida püüti levitada, oli et ideoloogilised grupeeringud on kurjast ja neid ei tohiks lubada. . . Mindi välja üheparteisüsteemi ideega ja väideti, et vaja on vaid ühtainsat rahvuslikku erakonda, kes koguks eestlased ühe ja sama katuse alla. Samal ajal käis ässituskampaania eesti sotsiaaldemokraatide vastu — võrdmärk seati sotsiaaldemokraatide ja kommunistide vahele, mida praegu Esinduses domineeriv parempoolne grupp enamikus veel praegugi teeb.

Imant Rebane ütleb, et varem tekkinud organisatsioonid ei aktsepteerinud Esindust, kuna nad täielikult katsid eesti vähemuse vajadusi ja ei soovinud valimisi:

— Väljakujunenud organisatsioonid ei aktsepteerinud Esinduse ideesid uutmoodi valimisteks, vaid ainult neid valimisi, mis juba toimusid koostöötavates organisatsioonides. . . Väljakujunenud ja igast vaatevinklist funktsioneerivad organisatsioonid leidsid lühidalt öeldes, et neil ei ole võimalik kulutada jõudu üleliigse organisatsiooni loomiseks.

Kirjakirjutaja rõhutab, et ümbritseva demokraatliku ühiskonna mõjul on ringkonnad Esinduse ümber pikkamööda aktsepteerinud ideoloogiliste rühmituste süsteemi "kuigi domineeriv grupp ikka veel seab võrdmärgi kommunistide ja sotsiaaldemokraatide vahele".

Esinduse koosseisu kirjeldatakse: "koalitsioon liberaalide, moderaatide ja ühe ekstreemselt konservatiivse enamusgrupi vahel". Olevat võimatu seda viimast "domineerivat äärmuslikku tiiba sundida koostööle, kuigi olevat toimunud koostöönõupidamisi mõnede gruppidega, kelledelt kättemaksuks olevat võetud ära kaasarääkimise võimalused.

Nende gruppide taotluste kohta ütleb kirja autor, et nende eesmärgiks oli teise poole valimistele toomisega "valmistada teed ratsionaalseks koostööks Eesti Komiteega".

Imant Rebane peab kõige kurja juureks Eesti Päevalehte:

— Otsustavaks teguriks, et Rootsi Eestlaste Esindus on püsima jäänud on asjaolu, et Eesti Päevaleht, kel kaua on olnud monopoliseisund Eesti ajakirjanduses, on annud praktiliselt võttes piiramatut ruumi Esinduse propagandale ja ülespuhutud informatsioonidele samal ajal kui küsimusesolev ajaleht ajuti on piiranud teiste organisatsioonide võimalusi oma informatsiooni avaldamiseks või on esitanud informatsiooni nende tegevusest ebasoodsa nurga all.

Edasi vaatleb Imant Rebane 4000 Esinduse valijat, "kes enamuses on passiivsed ja ei täida mingeid kohustusi", tegevuse kohta ütleb ta: "Esinduse tegevus de facto on enamuses koosnenud ülespuhtud jutust, tõelisusest kaugeil olevaist resolutsioonidest ja konstrueeritud näilisest tegevusest":

— Esinduse on muidugi "rahva valitud" — kuigi ainult viiendiku poolt — kuid see ei tähenda, et see tühi koor, mida Esindus tõeliselt on, oleks parem ja väärtuslikum".

Imant Rebane seab siin vastu Eesti Komitee konstruktiivse töö kui "rootsi ametivõimude poolt tunnustatud peaorganisatsioon" eestlastele, kelle kaudu on makstud toetusi ja hindab siis Rootsi Eestlaste Esindust, kellel "kahjuks on ainult olnud lõhkuv osa eesti vähemusühiskonnas, kuna enamik selle energiast ja aktiivsusest on kulutatud, et umbusaldust tekitada ja võidelda Eesti Komitee kui peaorganisatsiooni ja Eesti Rahvusnõukogu kui esmase ja tunnustatud laia demokraatliku poliitilise koalitsiooni vastu".

Imant Rebane leiab, Invandrarverketi eelmine otsus raha jagamisel oli kõige selle tõttu "traagiline" ja Rootsi Eestlaste Esindust tugevdav:

— Enamus aktiivseist ja organiseeritud eestlasist on kui endastmõistetavust senini aktsepteerinud, et Eesti Komiteed on vaadeldud kui ansat õiget peaorganisatsiooni ja vahendajat vähemusgruppide ja rootsi ühiskonna vahel. Seepärast on ainus õige tee parandada viga eelmisest jagamisest ja et kogu eesti rahvusgrupi tegevustoetus makstakse välja läbi Eesti Komitee, kaasa arvatud osa, mis läheb Eestlaste Esindusele.

Balti Instituudi sekretär leiab, et "vastasel korral Invandrarverket premeeriks Esinduse destruktiivset näilist tegevust, millel oleks mh. äärmiselt mahalöövefekt nendele ideelistele jõududele, kes kirjas mainitud teistes organisatsioonides ohverdavad oma aega ja võimeid, et anda konstruktiivset panust eesti rahvusgrupis ühise rootsi ühiskonna kasuks." Ta lisab:

— Just nii deprimeerivalt mõjus asjaolu, et Invandrarverket eelmisel korral motiveerimatult premeeris Esindust kui usutamatut võrdset Eesti Komiteele, tundsime, et aastakümnete konstruktiivne töö klassifitseeriti maha ja Esinduse lõhkuv varjutegevus ja reaktsionäärne loba ülendatud millekski, mis 90 protsenti tõelisuses ei eksisteeri.

Kirjakirjutaja teeb ettepaneku anda Eesti Komitee kaudu toetusi EK-le endale 45.000, ERN-ile 25.000, REE-le 25.000, ERF-ile 18.000, Balti instituudile 15.000 ja Balti Arhiivile 15.000, Eesti Komitee lokaalosakondadele ja teistele organisatsioonidele 20.000 ja Eesti Komitee tsentraalseks tegevuseks veel 22.000 krooni, seega kokku 200.000 krooni.

(Tegelikult jäidki Invandrarverketi jagamisel summad identseks Rebase ettepanekuga, välja arvatud REE osas, kus see tõsteti jällegi võrdseks EK omaga, s.o. 45.000 krooni, kustutades lokaalosakondade toetused EK-le, nii et kogusummaks jäi eestlaste osas 180.000 kr.)

— Toonitan, et ülalkirjeldatud jagamisskeem on heaks kiidetud kõigi puudutatud organisatsioonide, välja arvatud Esinduse poolt, ütleb kirjakirjutaja, kes konstrueerib toetuse jagamise aluseks "organisatsioonide eksistentsimiinimumi kindlustamise" ja leiab, et ka Eesti Esindus ei saa seda printsiipi kuidagiviisi rünnata, kuna see on objektiivne.

Rebane väidab, et Eesti Komiteel on 1150 liiget, kuid organisatsioonide kaudu esindab see 6000 eestlast, "kui välja arvata need, kes kuuluvad mitmesse organisatsiooni samaaegselt".

Imant Rebane leiab, et ratsionaalseks lahenduseks oleks, kui Esindus liituks Eesti Komiteega "teatudliiki teise kojana Eesti Komitee asemikekogu kõrval, lobaklubi üldiseks diskussiooniks võib toimuda paar korda aastas".

Lõpuks kinnitab kirjakirjutaja oma taotlust olla "nii avameelne ja õiglane kui võimalik" eesmärgiga aidata Cederbergi keerulises küsimustekompleksis: "Mul on täielik usaldus Sinu võimes siinöeldut väärtustada ja leida seda, mis Sinu vaatevinklist on keskne".

28. septembril, pärast riigipäevavalimisi on Cederberg saanud teise kirja, kus ta teatab, et ta on saanud oma rahajagamise ettepanekule toetuse LO esindajalt Harry Fjällströmilt, kes arvanud, et summad võiks otse välja maksta organisatsioonidele.

Kuna aga Invandrarverketi peadirektor on koosolekul leidnud, et see ei vasta asutuse printsiipidele, siis teeb Rebane ettepaneku, et Invandrarverket eestlastele siiski teeks printsiibist erandi: "motiveeringuga, et kuna Rootsi Eestlaste Esindus ei ole suutnud kokku leppida teiste eesti organisatsioonidega toetusõigusliku peaorganisatsiooni osas ja kuna Rootsi Eestlaste Esinduselt ei ole oodata temale võimalikult langeva kesktoetuse jagamist puudutatud organisatsioonidega, siis leiab Invandrarverket, et ainukene lahendus eestlaste osas on maksta välja osatoetused otseselt vastavalt sisseantud jagamisskeemi": "Selle erandiga pääseks Invandrarverket rollist kohtunikuna, kes peab otsustama milline või milliseid organisatsioone tuleb vaadelda kui peaorganisatsiooni või peaorganisatsioone.

Ette pandud otsetoetuse printsiip teeks Eestlaste Esindusele võimatuks edasi kaevata tegevustoetuste jagamist ja teeks võimatuks Invandrarverketi otsuse ründamise. . ."

Imant Rebane leiab, et seda "neutraalset kompromissi" saaks kasutada "kergendava lahendusena", kui Invandrarverketi juhatuses tekib raskusi.

Moskva-olümpia (13)

Ja lõpuks küsib Jerevani raadio, kuhu kirevase pihta on kadunud too venelaste oma kuulus Spartakiaad.

Omalt poolt võime siia juurde lisada, et see halb hais, mis saatis seda kavalalt plaanitsetud suurüritust, ei meelitanud kedagi.

Koguni mõnede maade "Tööväe-Liidu" sportlased polnud neist mängudest huvitatud, rääkimata siis veel läänemaailma sportlastest, kellede jaoks need mängud olidki mõeldud.

Ja nii see propagandanõks jooksiski liiva.

Sest vot kak, Ivan Kozavitsh Zahvatshik, kaua sa siis iseennast ikka jõuad peeglist jõllitada. . .

• Mis juhtus

KOREA SALAKAUP TOETAS TERRORIT

Põhja-Korea saatkondade poolt teostatud salakaubandusest saadud tuludega on toetatud rahvusvahelisi terroriste, väidavad politseinikud Euroopas. On kindlaks tehtud, et mõningatel terroristidel on olnud kontakt Ida-Berliinis asuva Põhja-Korea saatkonnaga. Arvatakse, et nii jaapanlastest koosnev terroristide grupp, kui ka palestiinlaste "Must september" ja võib-olla saksa Baader-Meinhoff-jõuk on saanud toetust põhjakorealastelt.

Tänapäeva maailmas on veel ainult kaks riiki, kes võtavad vastu rahvusvahelisi lennukitehõivajaid ja teisi terroriste — Põhja-Korea ja Liibüa.

LÕUNA-KOREA AITAS POLITSEID

Kaks põhjakorealast on suvel Soomes kaduma läinud. Arvatakse, et selle taga on Lõuna-Korea saatkond, kes olevat ka aidanud Lääne-Euroopa politseil jälitada põhjakorealaste salakaubitsemist.

Soome välisministeerium ei taha meeleldi tegeleda Põhja-Korea saatkonna salakaubitsemisega. Põhja-Korea võlgneb Soomele 70 miljonit marka, mille eest mitme aasta jooksul pole makstud isegi mitte protsente.

CARTERI KONTAKTID VENELASTEGA

USA presidendikandidaat Jimmy Carter on saatnud Moskvasse oma poliitilise nõuandja, 85-aastase endise diplomaadi Averell Harrimani, kelle ülesandeks oli venelastele selgeks teha, et Carter pole pingelõdvenduse vastu ega kavatse presidendiks saamise puhul muuta USA välispoliitikat. Venelased olevat Harrimani selgitustega rahule jäänud.

Kui Carter peaks saama presidendiks, oleneb palju sellest, kes saab ta välisministriks. Henry Kissingeri edasijäämine sellele kohale ei tule kõne alla. Räägitakse poola päritoluga Zbignew Brzezinskist, kes on praegu Carteri nõuandja ja oma päritolu tõttu väga kriitiline N. Liidu suhtes.

SALAKAUBITSEJATELE TOLLITRAHV

BRÅ (Brottsförebyggande rådet) on teinud ettepaneku, et pisi salakaubitsejaid karistataks kõrgendatud tollimaksuga senise rahatrahvi asemele. Administratiivne karistus asendaks kriminaalse ja selle määramine toimuks kiirendatud korras. Selliste "roimade" hulka kuuluvad ka näit. tollivabade kaupade sissetoomine üle lubatud normi.

PARTEIKAASLASED ARVUSTAVAD MOSKVAT

Prantsuse kompartei keskkomitee liige Pierre Juquin on Amnesty Internationali poolt korraldatud prantsuse matemaatikute kokkutulekul arvustanud N. Liidu rezhiimi. Nõukogude kodanikke vangistatavat ainult sellepärast, et nad avaldavad oma arvamist. See on kommunistliku vabadusideaali vastu, ütles Juquin. Ta kõne paljundati kuues miljonis eksemplaris.

Moskva nimetab kõnet nõukogudevastaseks ja kirjeldab koosolekut kui "groteskset manöövrit ja provokatiivset kokkutulekut".

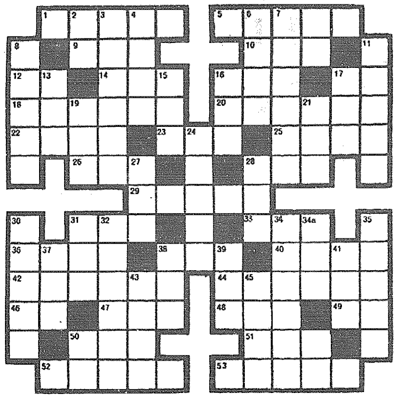

Ristsõna 26

Paremale: 1 linn Eestis 5 linn Eestis 9 tapaloom (om. kääne) 10 tasane tuulepuhang 12 naise isa 14 kaubamaja 16 akadeemiline tiitel 17 poksispordi oskussõna 18 õrnpunakad 20 üldkehtivate arvamuste eitaja 22 niikuinii 23 lad.k. tervitus 25 piimaorgan 26 paik 28 silmahaigus 29 saar Vahemeres 31 väär- 33 lasub kahetsejal raskelt 36 suvituskoht Eestis 38 punane, äsja surnud juht 40 linn Eestis 42 küla Märjamaa lähedal 44 hästi organiseeritud 46 laiskelajas 47 kõverate jalgadega koer 48 pagaritoode 49 jaatus Itaalias 50 ühe USA osariigi ametl.lüh. 51 EPL toimetaja 52 täpne, hästi istuv, sobiv 53 end. nimetus türklasele.

Alla: 2 firma liik 3 väikest liiki ahv 4 linn Eestis 6 mateeria 7 rannaküla Hiiumaal 8 linn Eestis 11 ladus, voolav 13 kolm isesugust täishäälikut 15 naise nimi 16 end. USA presidendi hüüdnimi 17 iskl. küsimus 19 terav okas 21 teie. (saks.k.) 24 linn Eestis 27 üks vanemaist 28 küsimus 30 Eesti pealinn saksa k. 31 oma 32 pisilane 34 element, metall 34a tasu korteri eest 35 pisilane 37 avar, suur 38 mehe nimi 39 puu osa 41 end. Abessiinia tiitel 43 küla Jõgeva lähedal 45 roheline puhkepaik kõrbes 50 naatrium.

Lahendus 25:

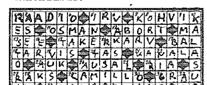

Moskva muudab ainult nägu

— Mida enam Moskva muudab oma nägu, seda rohkem jääb ta endiseks, kinnitab Newsweeki korrespondent Fred Coleman, kui ta pärast kümneaastast vaheaega uuesti on külastanud N. Liidu pealinna.

Mis on muutunud?

Moskvalased on tutvunud liiklusummistustega teatud kellaaegadel, neil on olemas telefoni raamatud, iseteenindusärid ja läänest toodud luksuskaupu. Nägu on muutunud, seda ei saa salata.

Poliitika on muutumatu. Samad mehed juhivad sama süsteemi samast Kremlist — salajaste niitide kaudu. Kes uskus, et parem majanduslik standard toob esile poliitilisi nõudmisi, eksis.

Läänlane arvab, et Moskva sarnaneb oma välispildis enam mõne arengumaa linnale kui tööstushiiglasliku riigi pealinnale. Aga venelane leiab, et majanduslikult on olukord paranenud. Mis tähendab selle kõrval abstraktne seik nagu poliitiline vabadus, mida ju venelane kunagi pole nautinud?

Sabad on alles. Aga kui kümme aastat tagasi seisti sabas, et osta mõnda Venemaal kootud riietuseset, siis nüüd seistakse sabas, et saada Tseiloni triikimisvabu särke. Pravda lehtede asemel on tualettides korralik paber.

Kohati on bürokraatia alles. Provintsist tulid lastevanemad Moskvasse, et osta oma lastele koolivorme, mida nende kodulinnas polnud saada. Kuid Moskvas nõuti nende käest tõendeid, et nende lapsed tõesti käivad koolis. . .

Maju on palju ehitatud. Aga Sasha ja Tamara elavad koos kuueaastase pojaga ikka veel kahe teise perekonnaga samas korteris.

Nende ainuke paik eraelu jaoks on eesriidega eraldatud magamiskoht. Nad ei soovi enam lapsi saada — kuni on saanud korteri, mida nad on oodanud juba kuus aastat (Tamara on teinud kuus korda aborti). Aga Sashal ja Tamaral on värvustelevíisor ja nad võivad teatud piirideni läbi käia välismaalastega.

Kõigest sellest ei tohi teha liialdatud järeldusi. Teisitimõtlejad pannakse vangi, töölaagrisse või hullumajja. Tuttavat maalikunstnikku on teatud poolt hoiatatud, et ta võib sattuda liiklusõnnetuse ohvriks, kui ta ei loobu suhtlemast välismaalastega.

— Sama halvamaitseline kook on garneeritud ainult ilusama suhkrukorraga, ütleb vaikne teisitimõtleja. Me oleme tüdinenud elamast lambakarja elu.

Aga need on üksikud, kes vaikselt või avalikult protesteerivad. Enamik võtab tänulikult vastu, mis talle antakse.

• Kohalik elu

GÖTEBORG

Jõulumüük

Põhjalatütred-Kalevipoeg Naisring korraldab oma tavakohase jõulumüügi tänavu laupäeval, 13. ja pühapäeval, 14. nov. Eesti Majas, Eesti Seltsi ruumides.

Kasutage juhust juba varakult varuda sobiv jõulukink käsitööde hulgast, või proovige õnne loteriil või tombolal. Serveeritakse kohvi koduküpsetatud küpsistega.

NORRKÖPING

Kunstinäitus

Norrköpingi eesti pensionäride ühingu korraldusel avati 23. okt. Eesti Kodus, Vattengränd 7 kunstnik Ants Murakini postuumne kunstitööde näitus. Välja on pandud õlimaalid, kollaazh ja monotüüpia.

Näitus jääb avatuks pühapäeviti kl. 12—15 ja neljapäeviti kl. 15—19 kuni laupäevani, 20. nov. kl. 15—17.

Kõik kunstisõbrad ja asjahuvilised teretulnud.

STOCKHOLM

Valentina Rives Postimuuseumis

Postimuuseum korraldab pühapäevaseid muusika-matineesid muuseumi ruumides, Lilla Nygatan 6 (T-jaam Gamla Stan, autoparkimine Riddarholmenis). Sügishooaeg avatakse kahe Chopini muusikale pühendatud matineega, kuhu sissepääs kõigile on tasuta.

Solistiks on pühapäeval, 31. oktoobril ja pühapäeval, 7. novembril eesti pianist Valentina Rives, kes mõlemil päeval kell 15.45 algaval kontserdil mängib Chopini töödest: Polonees cis-moll, 4 masurkat opus 24, Tarantella, Suur fantaasia opus 49, Noktürn Ess-dur, 2 etüüdi Tristan ja Isoldest, Revolutsioonietüüd, Valss cis-moll, Ballaad g-moll, Andante spianato ja Polonaise brillante.

Muuseumis on võimalik vaadata samal ajal näitusi nii filateelia kui kunsti alalt.

Maleva uus juhtkond

Eesti Skautliku Noortemaleva Rootsis aastakoosolekul valiti noortetöö juhtkond järgmiseks kaheks aastaks. Pildil juhtkonna liikmeid — esireas vasakult maleva sekretär Mart Kiiver, maleva juht Virge Hint, abijuht Sven Hanson, tagareas poiste väljaöppejuht Aksel Ojasoo, skautjuhtide Kogu esindaja maleva juhatuses Ilmar Loorand, hellakeste-hundude toimkonna liige Aino Miks ja maleva majandusjuht Evald Antsmaa (Foto LOOR)

PÕNEVAD KIIRREISID

Arvi Kork: Rööviljahil. Romaan. Eesti Kirjanike Kooperatiiv. Lund, 1976.

Arvi Kork on oma esimesest romaanist ("Neli musketäri", 1957) peale loonud uue sektori eesti kirjanduse ainevalikus. Juba noorukina sattus ta elu rahulikelt radadelt ajasündmuste tõttu rändama, õppima ja töötama mitmesugustel maadel. Tema pingeline seikluslik elu pole arvatavasti kerge olnud, aga ta on osanud selle võib-olla jäägitult ära kasutada, ammendada sellest ainet kirjanduslikuks loominguks.

Kork on talitanud nagu vana Välnämöinen, kes, kui ta Pohjolas hädas oli, laulis murest mustad hobused ja sõitis nendega koju. Ka praegusest töö- ja elujärgust politseinikuna Torontos on ta juba kirjutanud kolm raamatut.

Käesolev teos, "Rööviljahil", on uus kriminaalromaani liik — politiiniline politseiromaan. Joe Wynn, endine Toronto politseinik, kes Montreali vanglas inimröövi ja mörva pärast kinni istub, on aidatud põgenema. Keegi on suured rahad mängu pannud, et teda vanglast välja saada. Toronto politsei detektiivstaabi seersant Smith ja detektiivpolitseinik Kork käsutatakse teda tabama.

Ülesanne muutub üha komplitseeritumaks. Jahti peetakse kaks nädalat, päev- ja peatükkhaaval, Rootsis, Soomes, Taanis, Saksamaal ja Hispaanias. Vähehaaval selgub, et võitlust tuleb pidada üle maailma laiuva kommunistliku salaorganisatsiooniga, kes valmistab ette maailmarevolutsiooni. Kommunistid meelitavad endi poole separatistlikke liikumisi — prantsuse-Kanada, kataloonlaste ja bakside iseseisvuse taotlejaid.

Neil on kaasaaitajaid politseinike hulgas nihästi Torontos ja Montrealis kui ka, ja eriti, Euroopas. "Hamburgis võitlevad pooled võmmid politsei vastu." Joe vabastati sel põhjusel, et teda peeti spetsialistiks inimröövi alal ja sooviti instruktoriks Barcelona lähedale asutatud terroristide treeningulaagrisse.

Kommunistlid organiseerivad uut suurettevõtet — maailma ülevõtmise katset inimröövide ja väljapressimiste kaudu. Seda meetodit soodustavad liberaalsed valitsused, kes kidnäpperite nõudmistele järele annavad. "Inimeste röövimine läheb nüüd üle terve maailma moodi, Lõuna-Ameerikast kuni Põhja-Euroopani."

Romaani sündmustik on liigikohaselt põnev, täis äärepealt õnnestumisi, tagasilööke, üllatusi, hädaohtu. Peategelasi on lähemalt iseloomustatud. Smith on vanem ja vana kooli mees, aus ja moraalne, pisut kohmakas, aga arukas ja kaval, lopsaka fraseoloogiaga, väikeste veidrustega, näiteks toitude alal, näib lihtsakoelisena, aga tunneb huvi kunsti ja muusika vastu.

"Mu elu igatsuseks on olnud kord Prado muuseumis käia." Tema kaudu saab romaan teatava mõnususe, loomuliku argiellulise aluse, sama otstarvet täidavad ka söömised-joomised. Sellised oaasid on vajalikud, et eraloordsed ja dünaamilised episoodid teravamini esile tuleksid. Kork, "internatsionaalse haridusega detektiiv", nagu Smith ütleb, esineb minategelasena oma nime all, on hooletult relbas ja lennukas, sitke ja lõõgivalmis sõnas ja teos, intelligentne ja huumorimeelne.

Läbirännatud maade kohta antakse lühike iseloomustus, keele kaudu kohalikku värvingut taotledes. Eeskätt vaatab Kork muidugi politsei tööd. Rootsi politseid arvustab ta vist küll liiga teravalt ja naeruvääristavalt (pikad juuksed, efektiivsuse vähesus, kokkuhoidlikkus asjaajamisel). Kork ja Smith ei saa mingit abi, nende kohvrid hotellis otsitakse läbi, nad koguni arreteerijatakse, sest neid peetakse Nato agentideks.

Kõneluses kõrgemate politseiametnikega ironiseerib Kork Rootsi neutraalsuse üle, soovitab katkestada diplomaatilised suhted Nato-võimuldega ja ühineda Idablokiga, et asjad oleksid ühel pool. Koostööd ega abi ei saa nad ka Soomes. Soome politseinikud on närvlikud ja ettevaatlikud, sest asi tundub olevat poliitilise iseloomuga ja kaasaaitamine võib ärritada venelasi. Neid peetakse politseikoolis vähi all. Neli õnnestub kazalusega hellstada Kanada saatkonda, kus öeldakse, et Soome politsei on soovitanud nad Rootsimaale tagasi saata, sest nad ei saavat aru Soome delikaatsest olukorrast.

Tagaaetav ongi sõitnud Tallinna, mis Soome politsei oletusi kinnitab. Taani politseiinspektor saab hea hinnangu. Lüübekis pääseb tagaaetav Saksa politsei kohmakuse ja taipamatuse (või kokkumängu?) tõttu põgenema. Hamburgis selgub rahvusvaheline kommunistlik infiltratsioon politseis ja laialt tegutsev spioonide võrk, kuhu Ida-Saksamaa lisa annab.

Kork pääseb nagu üle noatera niihästi mahalaskmisest kui ka Ida-Saksa laevale viimisest. Antakse pikem kirjeldus Reeperbahni "Eros-Centrumist", kus asub "vietcongliste" peakorter. Hispaanias on franco-aegne politsei efektiivne.

Kork nuriseb ajavaimu üle, mis haletsebki kurjategijaid ja halvustab politseid ning pidurdab ja raskendab selle tegevust. Smith kurdab: "Asjad on nagunii minu jaoks juba liiga keeruliseks läinud — ei saa enam kurjategijaid arreteerida ja neid vanglasse toimetada, et siis päevakorras edasi minna ja teisi püüda — ei, nad tulevad välja puhkusele ja siis astuvad sinna, kuhu soovivad — Nõukogude Liitu, Hiinasse, Kuubasse."

Ja kõlgest hästi informeeritud itaallasest maffiapealik (ka see lülitumine on lülitatud sündmustikku, samuti ka Nato) ütleb Joe Wynni kohta: "Ma ei taha, et ta jälle kuskile mugavasse vanglasse viiakse, kus ta loomapraadi sööb, televisiooni vaatab ja pesapalli mängib. Ja võib-olla tuleval aastal, kui tal igavaks läheb, sealt jälle ära jookseb."

Nagu näeme, käsitleb Kork politsei tegevuse mitmesuguseid aktuaalseid probleeme. Esitamisviis on kohati vahest natuke laialivalguvalt põljetonistlik. Korgi poolt valitud stiil, hooletu ja silumata kõneviis, zhargoon, iseloomustab kujutatavat kutseala ja gruppi. Argoosid uuriv filoloog võib siit leida materjali, lause on ladus ja hoogne, mis teeb raamatu kergloetavaks, nagu sellelt liigilt ootamegi.

HELMI ELLER

Eestis suri 23. juulil Ilmar Kanep, sünd. 8. veebr. 1954.

EÜS "Ühendus" seitsmekümnene

E. Ü. S. "Ühendus" pühitseb 6. novembril oma 70-nendat aastapäeva. Juba möödunud sajandi lõppkümnendil hakkas Tartus ilegaalselt koos käima grupp üliõpilasi, kes arutasid päevaküsimusi ja ühiskondlikke probleeme. Grupi silmapaistvama liikme Jüri Jaaksoni järgi kutsuti seda Jaaksoniaks. Alguses ei andnud ülikooli valitsus luba üliõpilaste seltsi asutamiseks. See luba anti alles pärast 1905-nda aasta revolutsiooni.

Nimi "Ühendus" pidi tähendama seltsi siduvust rahvaga. Selts korraldas populaarteaduslikke loenguid mitmesugustes seltsimajades. Ühenduses valitses sunnivaba kasvatuse põhimõte ja seltsi ruumides ei tarvitatud alkoholi.

Maailmavaateliselt kuulus Ühendusse ka parteipolitiitilisi sotsiaaldemokraate. Seltsis arutati nii üldisi kui aktuaalseid poliitilisi päevaküsimusi ilma parteipolitiitilise jooneta.

"Ühendusse" liikmed on omanud silmapaistvaid positsioone ühiskonnas ja kultuurielus (Jüri Jaakson, August Rei, Anton Palvadre, Oskar Loorits, Jaan Sarv, K. Taagepera, A. Valdes, A. H. Tammsaare, Mihkel Martna, Alma Ostra-Oinas).

Paguluse siirdus 35 ühenduslast, neist on surnud paguluses 9.

BERNHARD MÄELO

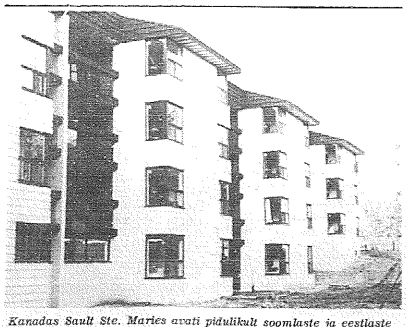

Kanadas Sault Ste. Maries avati pidulikult soomlaste ja eestlaste ühise üritusena pensionäride puhkekodu "Suomi-Eesti Maja". Kohal oli muide ka Soome saadik, Ontario majutusminister j.t. Eesti poolelt olid tervitanud aupeakonsul Heinsoo ja Eesti Liit Kanadas esimees Robert Kreem. Linnavalitsus kuulutas avamispäeva Soome-Eesti päevaks. Pildil vaade uuest "Suomi-Eesti" hoonekompleksist.

Vesselovi uus klient

Agapovi juridiline esindaja Pavel Vesselov on võtnud omaks veel ühe lahutatud perekonna kokkuvõimise probleemi. Merekapten Vladil Lössenko, 50, hüppas ära Rootsis 1974 novembris, ta abiksasa ja 16-aastane poeg on N. Liidus.

Lössenko 47-aastane abikaasa Henrietta tõõtas Riias ajakirjanikuna mehe ärahüppamise ajal. Pavel Vesselovil on andmeid, et teda kuulati korduvalt üle rasketes tingimustes ja arstid töendavad, nüüd et ta pole enam töövõimeline. Oktoobris lükati tema ja ta poja väljarändamise palve tagasi.

Vladil Lössenko on kirjutanud UNO peasekretärile Kurt Waldheimile, ta juhib tähelepanu asjaolule, et on palju teisi perekondi, kelle ühinemist takistatakse. Lössenko nõuab, et UNO teeks N. Liidule selgeks niisuguse teguviisi kui Helsingi deklaratsiooni rikkumise.

Vladil Lössenko töötab teise tüürimehena Rootsis. Ta omas muuhulgas rea ordeneid, nende hulgas ka Punase Tähe ordeni.

Balder Jaan

KOHVILAUAS

Olime oma olenguga nii kaugel, et mõne arvates nad oleksid pidanud meile juba kohvi pakkuma, aga mingit märki sellest, veel ei olnud. Mu kõrval muutus üks daam närviliseks, ta oli ilmselt kannatamatu. Sosistas: "Mul ei ole enam aega oodata, aga see on minu viga, et mitte kuskilt ma ei saa ilma kohvita ära minna."

Talle tuli nagu teine vaim sisse, kui viimaks head aroomid hakkasid kuulutama, et nüüd on see asi käimas, el lähe enam palju aega, kui kutsutakse kohvilauda.

Kui kutsuti, siis oli tema esimesena seal endale valamas ja serveerimas, rüüpamas ja kiitmas, et küll on teil alati hea kohv. Ah, kohv on mu hing, ütles ta.

Seda kuuldes näis piduperemehele midagi meenuvat, ta lahkus meie juurest ja tuli siis tagasi mingi kirjapalaga.

"Tahate kuulda, mida Eestis omal ajal kohvist arvati," küsis ta ja seadis end meie vastust ootamata lugema.

"Kohv on mu hing," kordas see daam, kellest eespool oli juba juttu.

Piduperemees luges: "On see küll üks rahasööja ja varakaotav tühi maius, mis raha kotist petab, aga kõhtu ei täida ega inimest ei toida. Küsib veel pealegi sihkrut ja head rööska koort, kui suupärast peab olema. Katlad, kus sees teda keeta: kannud, kuhu sisse teda valada, tassid, kust teda rüübata ja pannid ja veskid, miska teda põletada ja jahvatada, jäägu nimetamata, ehk küll needki rahata pole saada, ning mis kui õrnad riistad peagi kuluvad, katki lähevad ja mõnda kulutust teevad."

"Oleks ehk kohvi veel tervisele kasuks, siis ehk seda maiust veel sõnniks vabandada, aga seda temast ei või kiita, sest et kõik mõistlikud ja targid tohtrid seda temale süüks annavad, et ta tervist ja rammu aegamööda vähendab, mis ju sestki tunda, et kui ta lahja on, kõhu paneb kolisema ja lahti teeb ja kui ta liiga kange tehakse, une kaotab ja inimese paneb värisema."

Seltskond puhkes naerma. Keegi hüüdis:

"Küll oleks kole, kui teie kohv oleks lahja . . . Kõigli kõhud kolisemas . . ."

"Ja seal ukse taga saba . . . Ah-ah-haa!"

"Aga see oleks ka hirmus, kui meie värisema hakkaksime . . . Käsi väriseb nii, et lõõör loksub klaasist põrandale . . ."

"Kuulake edasi, mul on teile veel midagi lugeda. "Oleks siis küll väga soovida, et see raha- ja tervist-kaotaja maiustamine saaks vähenema ning see, kes teda veel pole hakanud pruukima, ta jätaks, kus ta on."

"Vaata kus tegelane! Teeb kihutustööd, et meie ta pidulaua puutumata jätaksime. Noh, ära karda . . ."

"Palun veel üks silmapilk tähelepanu. Siin öeldakse: "Naisterahvad tahavad väga himulised tema peale olla, iseäranis niisugused, kes linnapaigas elanud või sakste juures teeninud . . ."

"Oh!" hüüdsid daamid, vaatasid üksteisele otsa ja küsisid naerdes: "Kas meie oleme sakste juures teeninud? Ah-ha-ha!"

"Kes seda kirjutab?"

"Otto Willem Masing oma väljaandes "Pühhapäwa Wahhe-Luggemissed" aastal 1818."

"Enam kui sada viiskümmend aastat tagasi."

"Viiskümmend aastat tagasi," ütles üks vanem härra, "oli kohvijoomine Eestis juba nii tugevasti juurdunud, et isegi meie koer jöi iga hommiku kohvi. Meie istusime laua ääres, ema valas temale kaussi ja pani põrandale maha, kus ta selle ilmse naudinguga endale keelega keresse laksutas."

"Kas see koer oli sakste juures teeninud?"

"Kuidas kohv temale mõjus? Kas hakkas ulguma või tantsima?"

"Meie peres keedeti õiget kohvi."

"Siin ka," ütles üks noormees, pani kohvitassi maha ja laskus selle juurde käpuli põrandale. Selles ta teos ei olnud suurt teravmeelsust, pealegi läks perenaine näost punaseks, sest ta ei teadnud, mida sellega ütelda tahetakse. Mina siis ütlesin:

"Siin võite näha, kuidas kohv inimese veidralt käituma paneb."

Sellega oli jutt tagasi viidud selle vana kirjatüki juurde. Naeru oli palju. Naerdi välja seda, mida üks valgustatud peaga mees oli minevikus kohvi kohta ütelnud.

Mina mõtlesin: Mis on see, mille vastu nüüd võideldes meie kunagi saja aasta pärast paneme inimesi lõbusalt naerma?

• Kultuurivallast

Kes olid poluvernikud?

Nimetus "poluvernik" omandas 20. sajandi eesti keeles nagu mingi põgliku tähenduse. Selliselt hakati hiljem pahatihti kutsuma kõiki Eestis elunevaid poolvenelasi või venestunud eestlasi, või öeldi, et tema on sealt Peipsi äärest, mingi poluvernik. Isegi setusi kutsuti vahest poluvernikuteks.

Selline hüüdnimetuse "poluvernik" kasutamine on aga ekslik. Venestunud eestlaste oige rahvapärane piikenimi oli "pajuvenelane", mis, analoogiaks oli saksastunud eestlaste piikenimetus "kadakasaks" või "kadakasakslane".

Nimetuse "poluvernik" kõige vanema ja kõige põhjalikuma ning autentsema kirjelduse on andnud meile üks kõige esimesi eestlasest kirjamehi Otto Wilhelm Masing (1763—1832) tema poolt välja antud eestikeelses ajalehes "Marahwa Näddala-Leht", numbris mis ilmus 12. jaanuaril 1821.

O. W. Masing ütleb "Maarahva nädalalehes" järgmist.

(Käesolevas tsitaadis on Masingu vanamoodne kirjaviis selguse mõttes tänapäevasesse kirjaviisi ümber pandud. Masingu omapärast sõnastust aga alles jättes.) "Poolvernikud. Üks reisija inimene kirjutab: Tartu ja Narva vahel, suure Peterburi tee ääres, on lisaku kirik, mis Jõhvi kiriku kabel on, kuhu õpetaja kolme nädala tagant jutlust tuleb pidama. Selle väikese kihelkonna rahvas on muist Poolvernikud, see on maakeeles: Pooleusu rahvas. Nemad on küll meie usku, aga käivad vene riideis, räägivad kangelt maa- ja paremini vene keelt, kannavad ka ristikesi kaelas, lõõvad nõnda, kuidas venelasedki, risti eneste ette ja kui vene kirikusse juhtuvad, siis seal pühade kujude ette küünlaid panevad ja nende ette kummardavad. Sellepärast, et nemad nõnda kahe vahe peal, neid Poolvernikuks ehk pooleusu rahvaks kutsutakse. Muidu on seesama rahvas üks hea ja tasane rahvas ja on teda ka Tudulinna kihelkonnas, Rannapungerja ja Kauksi vallas leida."

F. J. Wiedemann ütleb oma 1869 ilmunud sõnaraamatus!

"Pooluvernik" (kah "poolvernik, poolvertsik") — pooleestlastest ja poolvenelastest luteriusulised põhja pool Peipsi järve Jõhvi kihelkonnas.

Andrus Saareste oma mõistelises sõnaraamatus annab pooluusulised poluvernikute tähenduseks "eestistatud ja luteriusulised venelased lisaku kihelkonnas".

Iisaku kihelkond oli varem Jõhvi kihelkonna osa, ja nii räägivad Masing, Wiedemann ja Saareste enam-vähem sama juttu. Iisaku kihelkond moodustab Alutaguse lõunaosa, ulatudes Peipsi järve põhjakaldalt Virumaa idaosa sisemaale.

Etniliste suhete kujunemine Alutaguses.

Piirkond, kus hiljem elasid nn. poluvernikud, oli Eesti muinasaja lõpul, s.t. 13. sajandil alguses, eestlaste endi poolt kas peagu asustamata, või väga hõredalt asustatud. 12. ja 13. sajandil tulid Narva jõe tagant sellesse piirkonda eestlastele väga lähedast keelt kõnelevad vadjalased, kelledest osa oli juba üsna tugeva venelaste kultuurilise mõju all ja nendega osaliselt segunenud. Hiljem tuli sinna põhja ja lääne poolt eestlasi ning idapoolt juurde venelasi. Nii et Iisaku kihelkonna elanikkond arenes välja vadja, eesti ja vene segarahvastikust.

18. sajandil kõneles suur osa selle ala elanikest vene keelt, aga nad olid luteriusulised. 19. sajandil aga hakkas ülekaalu võtma eesti keel ja mõõdunud sajandi lõpuks oli Iisaku piirkonna elanikkond juba täiesti eestistunud, nii et nimetus "poluvernik" enam nende kohta öieti ei kehtinudki. (JT)

Praeguse poola armee vormid sarnanevad vanadele. Vene sõdureid, kes maal viibivad, ei ole palju näha — need hoiduvad käsukohaselt tagapaanile, et rahvast mitte ärritada.

Poola — kahe näoga maa

Poolakate reaktsioone

GÖTEBORG (EPL) – Tuolise pealkirjaga artikli, millele on alla kirjutanud poolakad Rootsis (Polacker i Sverige), avaldas Göteborgs-Posten 18. oktoobril. Poolakad ütlevad, et peaks olema omal kohal avaldada mõned vaatekohad Poola nädala puhul, mis lõppes äsja Göteborgis.

Poola nädala eesmärgiks oli kahe naabermaa lähendamine üksteisele. Rootsi rahvale tuleb anda võimalus tutvuda poola teatri, kunsti, kultuuri ja politiikaga. Poolale kui kommunistlikult juhitud maale peaks see olema positiivseks propagandavahendiks. On raske otsustada selle õnnestumise üle. Üks asi on aga siiski selge: Poolast näidati positiivne pilt. Kas see pilt on aga tõde tegelikkusest? küsivad Rootsi-poolakad ja ütlevad siis:

Tänane Poola on maa kahe näoga. Üks väljapoole ja teine sissepoole vaatav. Väljendused ja teod erinevad põhiliselt. Poola ajakirjandus kirjutab väga palju Helsingi-konverentsist ja selle tähendusest rahvastele ja pinge vältimiisele maailmas ning nõuab püsiva kokkuleppe teostamist. Aga mispärast valitsus keeldub siis, nagu enne Helsingi-konverentsigi, andmast väljareisiluba isegi lühimaajalisteks külastusteks nendele, kellede omaksed asuvad välismaal? Mispärast peame me ootama vahel seitse aastat ja kauemgi selleks, et saada võimalust oma vanemate, ödede, vendade, naiste ja lastega kokkusaamiseks?

Need poolakad, kes on valmis näjastreigiks või endapöletamiseks Poola saatkonna ees, on sunnitud seda äärmist sammu ette võtma oma abituses hoolimatute bürokraatide pärast, kelledel pole mingeid tundeidega taipu põhilistest inimõigustest ja -väärsusest.

Edasi üteldakse:

Mõned kevadel tehtud parandused Poola põhiseaduses kõnelevad Poolast kui sotsialistlikust riigist, mille poliitika põhineb "murdmatule sõprusele" N. Liiduga. Kas leidub ühtki teist maad, kus põhiseadus õigustab allasurumist, alandamist ja ogarusi?

Parandused konstitutsioonis tekitasid suurt rahulolematust ja vastuseisu poola rahva hulgas. Eriti tugevasti protesteerisid intellektuaalsed grupid ja üliõpilased. Hoolimata sellest, et põhiseadus garanteerib poola kodanikele väljendusvabaduse, sattusid kõik protesteerijad tagaküsatavaks.

Kuigi ametivõimudel ei ole seni veel Poolas õigust "ebameeldivaid indiviide" sulgeda hullumajja (ehkki selleks on olemas vastav ettepanek nõukogude mudelil järgi), kasutatakse muid meetodeid. Kõik teisitimõtlejad kuulutatakse tülinorijaiks ja esimeseks sammuks on nende kõrvaldamine töökohtadelt. Kõrgestihinnatud teadlased ei saa avaldama oma teadusliikke töid. Nendelt võetakse õigus kirjutada doktoritöid ega anta väljaseisimiseks luba. Üliõpilastel, kes julgevad kritiiseerida rezhiimi, ei lubata õpinguid jatkata.

Paar nädalat tagasi, ütlevad Rootsi-poolakad, lugesime valmustatud artiklit, et Poola hakkab eksporteerima värsket ja kõrgekvaliteedilist liha (ms. ka Rootsi). Kui paljud rootslased teavad, et paljud poola perenaised asuvad sappa kohe pärast kaupluste sulgemist ja ootavad siis kogu öö, et järgmisel päeval osta armetu lihapala. Miks peavad olema poola rahvale hädavajalikud produktid eksporteeritavad?

Poolakate ühisartikkel lõpeb sõnadega:

Meie sooviks on, et rootsi rahvas saaks vähegi teada "teisest" Poolast, pildist, mis on raskesti leitav värvirikaste rahvaröivaste, spordivõistluste ja hobushow'de hulgas. (MR).

Erie'is Pennsylvanias USA-s suri 8. oktoobril Ilga Nava, sünd. 21. maii 1912 Tallinnas.

Kissinger hoiatab Moskvat

USA välisminister Henry Kissinger on hiljuti korranud oma hoiatust N. Liidule juhul, kui "Hiina territoriaalset integriteeti ja suveräänsust katsutakse rikkuda". USA sõjajuhtkond on alati olnud seisukohal, et rünnak Hiinale oleks ähvardus ka USA-le.

Kuigi pole märgata, et N. Liit oleks suurendanud oma vägesid Hiina piiril, peetakse hoiatust vajalikuks, kuna Hiina pärast Mao surma ilmselt teeb läbi sisemise kriisi, mida väljastpoolt võidakse pidada riigi nõrkuseks.

Uhe kommunistliku riigi domineerivus teise kulul ohustaks raskelt tasakaalu maailmas, arvatakse USA poliitilistes ringkondades.

Kapitalism varisemas?

Kapitalistliku majandussüsteemi kokkuvarisemist on ennustatud juba üle saja aasta. Eriti on seda oodatud kommunistlikes riikides. Seal ennustavad majanduspolitikud iga kodanliku maailma majanduskriisi puhul süsteemi peatset varisemist, mis tekitaks seninägematu kaose ja viletsuse ning valmistaks teed kommunistliku süsteemi võidukäigule. Esialgu pole need soovunelmad tegelikkuses täitunud.

Viimati valitses ootuslik meeleolu Idas aastapäevad tagasi, kui Lääne majandus kannatas depressiooni, inflatsiooni ja tööpuuduse all. Mitmed kommentaatorid idas kuulutasid ülemaailmset majanduskriisi, mis pidi olema veel hullem kui 30-ndate aastate depressioon (mis aitas muuhulgas võidule natsismi ja fashismi). Ka need ennustused ei täitunud, maailmamajandus on — kuigi aeglaselt — siiski tõusuteel.

Ka marksistlikud majandusteadlased Läänes ootavad kapitalismi varisemist. Ameerika majandusteadlane Joyce Kolko leiab oma viimases teoses, et kasvav majanduslik stabiilsuse puudus likvideerib lõpuks kapitalismi. Selle põhjuseks olevat kasvav majanduslik koostöö riikide vahel. Kriis ühes riigis toob kaasa kriisi teises, multirahvuslikud ettevõtted ei allu ühegi riigi kontrollile ja mõjuvad oma piiramatu võistlushimuga maailmamajanduse stabiilsuse hävitajatena. Ükski riik ei saa üksinda võidelda kriisi vastu — ja rahvusvaheline majanduslik koostöö on vilets.

Mittemarksistlikud majandusteadlased on skeptilised nende ennustuste ja majanduskriiside põhjuste suhtes. Muidugi on rahvusvaheline koostöö nõrk — seda näeb enne kõike Euroopa Ühisturu puhul.

Muidugi olid nii viimane kõrgkonjunktuur kui ka kriis rahvusvahelised ja väga ägedad. Inflatsioon ja tööpuudus on maailmas kasvanud alates 60-ndate aastate keskpaigast.

Liberaalsed majandusteadlased arvavad aga, et kõige selle põhjuseks on mitme teguri õnnetu kokkulangemine: õlikriis, korduvad ikaldused, halb koostöö tööstusmaade vahel, Vietnami sõja inflatsioonilik finantseerimine jne.

Kasvav majanduslik koostöö võib liberaalsete majandusteadlaste arvates mõjuda hoopis stabiliseerivalt — nii turud kui produtseerijad asuvad eri paikades, on võimalus suurematels variatsioonideks. Nad soovitavad katsuda teostada ligidast rahvusvahelist majanduslikku koostööd, et ühisel jõul leevendada kriise ja suurendada maailmamajanduse stabiilsust.

See on muidugi plaan, millesse marksistid ei usu, kuna nende teooriate järgi üksikud kapital istlikud riigid on alati ägedad omavahelised võistlejad ja koguni vaenlased.

Ei ole teada, kuipalju kapitalistlik süsteem talub taolisi kriise ja stabiilsuse puudust. Vähemalt viimasest kriisist hakatakse pikapeale üle saama. Ja kommunistlik blokk on saanud tunda, et ka tema ei jää taolisest kriisist puutumata. Inflatsioon toimub ka Idas, ainult varjatult. Sellest on keelatud rääkida ja kirjutada.

STOCKHOLMI EESTI TEATER

"ÕITSEV MERI"

Lensi Rõmmeri dramatiseering kolmes vaatuses üheksas pildis August Mälgu samanimelise romaani järgi.

Göteborg
Laupäeval 6. novembril kell 19
Kontserthoone Stenhammari saalis. Piletite ettetellimine: 031/ 26 29 77 ja 031/29 01 54.

Borås
Pühapäeval 7. novembril kell 15
Engelbrekti koolis. Piletite ettetellimine: 033/12 83 52.

Stockholm
Laupäeval 13. novembril kell 19
Pühapäeval 14. novembril kell 17
Pühapäeval 28. novembril kell 18
ABF-i teatrisaalis Sveavägen 41. Piletite ettetellimine: Eesti Kultuuri Koondises, Wallingatan 32, tel. 08/11 31 16. EKK büroo on avatud 10—17, neljapäiviti 11—19.

Norrköping
Laupäeval 20. novembril kell 18
Djäkneparkkoolis, Repslagargat. 48. Piletite ettetellimine: 011/ 16 39 19.

Eskilstuna
Pühapäeval 21. novembril kell 15
Folkets Husis, Rademachergat. 23. Piletite ettetellimine: 016/ 11 32 08.

Hollandi-eestlased: Esto-80 olgu Rootsis

ROTTERDAM (EPL) – Eesti Selts Hollandis teatas Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu järelepärimise peale, et juhatuse arvates oleks Hollandi-eestlaste sobivaimaks ülemaailmsete Eesti Päevade paigaks aastal 1980 Rootsi.

Hollandi Eesti Selts kirjutab oma kirjas m.h.:

— Järgmised Ülemaailmsed Eesti Päevad peaksid aset leidma Euroopas ja korraldaja maana tuleks kõne alla ainult Rootsi. Ei saa unustada, et Euroopa eestlased seisavad terve põgeniku aja kestel silma silma vastu oma maa vallutajatega ja on ja jäävad nõnda õelda rindele ka edaspidi. Sellest üngituna peab nelle antama kindlasti võimalus kord ise korraldada Ülemaailmseid Eesti Päevi. Siin juures tahame ka rõhutada Eesti suurürituse tähtsust Nõukogude piiri otseses läheduses.

Mis puutub päevadest osavõttu, siis on see valdavas enamikus jäänud senini kättesaamatuks Euroopa eestlaste nii majanduslikel kui ka muil kaaluvail põhjustel. Nii nagu kõigil hästi teada, leidub siin hulgaliselt isikuid, kes mitmesugustel tervislistel põhjustel omal ajal ei saanud emigreeruda ja kellede olukord vanemaks saades pole paranenud, just vastupidi, ja kes pikka ja väsitavat reisi välja ei kannata.

Siis noored, kes erinevate puhkusegadega töökohtadel ja samuti erinevate koolivaheaegadega, on suuresti takistatud kaua kestvat, pikka teekonda ette võtma, küll aga võimaluse lelaksid, kas või osaliselt Euroopa pinnal seda üritust külastada. Ülemaailmsetel Eesti Päevadel on väga suur tähtsus meie elus paguluses ja sellepärast ei tohiks need kellegi eest vaka alla jääda.

Eesti Selts Hollandis juhatus pidas 10. okt. koosolekut Rotterdamis ülemaailmsete Eesti Päevade küsimuses. Vasakult H. Priks-Rohde (varahoidja), A. Lidke-Elders (laekur), J. Lembre (juh. liige), Vilma Belinfante (esimees), T. Fofanov (laekur) ja E. Roode (sekretär).

Rootsi päevade asukohana on tingitud sellest, et ainult Rootsi eestlased on neid päevi suutelised Euroopas korraldama, kuna teiste maade eestlased ei suuda neid oma jõul läbi viia.

Hinnates kõrgelt Ülemaailmsete Eesti Päevade seniste korraldajate teeneid USA-s ja Kanadas jääb nüüd meie sooviks, et järgnevad toimuvad Euroopas."

Ajaloo doktor

NEW YORK (VES) – New York Ülikooli kaitses äsja doktori väitekirja ajaloo alal Mart Silver Kuuskvere, saavutades Ph. D. kraadi. Väitekiri oli kirjutatud teemal "The Baltic German Nobility of Estonia and Livonia. Political Study: From Crisis to Stability 1675–1725" (Poliitiline uurimus Eesti ja Liivimaa Balti-saksa aadlist: Kriisist stabiilsusse 1675–1725).

Dr. Mart Kuuskvere sündis 21. dets. 1937 Tartus õigusteadlasist abielupaari Ella ja kohtunik Gustav Kuuskvere pojana. Haridusteed alustas ta põgenikupõlves Saksamaal. Valga laagris, jatkas õpinguid vanemate Seabrooki asununa seal ja lõpetas keskkooli New Brunswickis, N. J. BA kraadi saavutas ta ajaloo alal Rutgersi ülikoolis New Brunswickis. Samas saavutas ta ka magistrikraadi, jatkates pärast seda teadusliikku tööd New York Ülikooli, kus see lõppes doktorikraadi saavutamisega. Ülikooli lõpetamise järele töötab ta õpetajana South Plainfieldis, N. J. Ta on abielus ja kolme lapse isa. Ka ta abikaasa on õpetaja, töötades algkoolis.

Akadeemiliselt kuulub juubilar korporatsioon Rotalia liikmeskonda.

Inturist ei saanud USA-raali

WASHINGTON (ME) – Nõukogude Liidu turismiorganisatsioon Inturist tahtis Ameerika ühendriikidelt osta moodsaid raaliseadmeid, et kergendada kontrolli N. Liitu külastavate turistide ja välismaalaste üle (Moskva mõtleb juba praegu turistidevoolule olümpiamängude ajal 1980).

Seadmete müügi keelas aga IBM-kontsernile USA föderaalvalitsus, kuna oli ilmne, et seadmete kasutajaks kujuneb KGB.

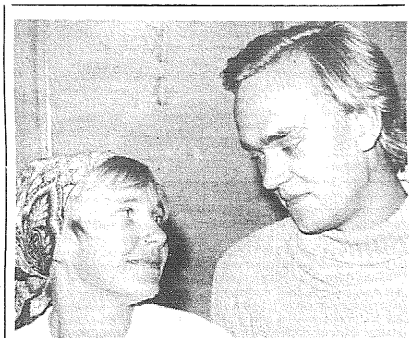

Sisemaa tüdruk Liide (Epp Lohk) peibutab rannapoissi Hannest (Tiit Kask). (Foto Jaak Kruusmägi).

Mälgu näidend võtmas ilmet

August Mälgu romaani "Õitsev meri" dramatiseeringu proovid toimuvad Stockholmis ühes arvukatest ABF-i saalidest. Enne proovi algust nihutavad näitlejad saali laud ja pingid lava markeerivasse korda. Lensi Rõmmeri dramatiseering koosneb üheksast pildist. Lavapilt, mille on teinud dekoraator Roman Väli, jääb samaks.

Proovidel toimub näidendi tegelaste osadesse sisseelamine ja süvenemine lavastaja ja dramatiseerija Lensi Rõmmeri kriitliliste silmade all.

Vestleme dramaturgi-lavastaja ja näitlejatega enne proovi.

Lensi Rõmmer: Olen võtnud ainet ka teistest Mälgu rannaromaanidest peale "Õitseva mere", aga mitte tegelaste ja tegevuse, vaid ainult teksti näol.

Tiit Kask: Esialgu on veel pisut närviline olek. Aga kui ma õlgesse mänguhoogu satun, siis on tõesti tundmus, et ma olen Turja Hannes. Mulle väga meeldib seda osa mängida!

Leena Õun: On raske mängida niisugust pisut naljakat, edvistavat tüdrukut. Loomulikult edvistada on tegelikult väga raske.

Edmar Kuus: Mul on ju Turja Laasina palju teksti, aga ma pean ütlema, et mul pole sugugi raske selles orienteeruda. Tekst on niivõrd eluline, lauseehitus on äärmiselt lihtne, puuduvad keerulised konstruktsioonid. Tuleb ainult väga rangelt Mälgu keelest kinni pidada — oma sõnadega seda ümber jutustada ei saa. On küll sarnaseid kohti, aga siis on jälle situatsioon teine, pole karda kohtade äravahetamist.

Uno Tõnissoo: Mulle on antud niisugune viriisja osa ja pausid on pikad, nii et tuleb teatud mõõral võidelda loiduse vastu.

Katrin Sepp: Rannaplika Taali on haruldane, väga soe inimene hea südamega. Võtab elu väga loomulikult, mida paljud inimesed üldse ei oska teha. Loodan, et ma saan seda osa niimoodi ka laval esitada.

Näidendi esietendus toimub sel puhul Göteborgis laupäeval 6. novembril. Ringsõit jätkub Borås pühapäeval 7. novembril. Stockholmis antakse kolm etendust: Laupäeval 13. novembril, pühapäeval 14. novembril ja pühapäeval 28. novembril. Norrköpingisse jõuab "Õitsev meri" laupäeval 20. novembril ja Eskilstunasse pühapäeval 20. novembril.

Kaarel Karmi 70-a. juubel

Kodumaal pühitses 18. oktoobril oma 70-nendat sünnipäeva Estonia näitleja Kaarel Karm, kes on viibinud ümmarguselt pool sajandit laval.

Kaarel Karmi kui näitleja loomingulne ulatuvus on väga lai. Tema hiilgeosad on pärit väga erineva iseloomuga isiksuste kujutamisest. Nende hulka kuuluvad näiteks Kavai-Ants Tammsaare "Põrgupõhja uues Vanapaganas", Holofernes sama autori "Juuditis", Oru Pearu "Tõde ja õiguse" dramatiseeringus, aga ka Kihnu Jõm Juhan Smuuli samanimelises näidendis.

Raplalased 1919 teel esimesele vabariigi aastapäeva aktusele, taamal Rapla kirik.

Vallad, mõisad, laadad Sajandi alguse Raplast

Harjumaa kõige lõunapoolsem kihelkond, Rapla, asub umbes viiskümmend kilomeetrit Tallinnast. Kihelkonna keskel asub Rapla alevik kahetorniline Maarja Magdalena kirikuga, mis sisseõnnistati 1861. Vana kirik olnud tornita ja kui nus kirik ehitati sai see kahetorniline. Rahvas ütles sel puhul, et üks torn kaulub uuele kirikule kuna teine tasub vana völga.

Möödunud sajandi lõpul oli seal õpetajaks kirjanduse- ja muusikahuviline Karl Eduard Malm, kes on tuntud lugemisraamatu "Laulud ja Loud" autorina. Hiljem oli paljude aastate jooksul õpetajaks Raplas hästi tugeva häälega Joosep Liiv. Ta oli sugulane luuletaja Juhan Liiviga. Juhan Liiv on ka mõnda aega Rapla kirikumõisas elanud.

Kihelkonda kuulusid Rapla, Raiküla, Kabala, Järvakandi, Kehtna ja Keava vallad. Suurim valdadest oli Rapla, umbes kuue tuhande elanikuga, ning väiksemad Raiküla ja Kabala, kus oli kumbagis ainult tuhande elaniku ümber. Eesti Vabariigi ajal need kaks viimast valda ühendati ühiseks Raiküla vallaks.

Raikülas olevat muinaseestlased pidanud omi Maapäevi. Järvakandis asusid Järvakandi tehased klaasivabriku ja saetööstuse ning kastivabrikuga. Järvakandi klaasivabrik on asutatud juba 1879 kuna puidutööstus tekkis sinna hiljem. Kehtna on tuntud Kehtna kõrgema majapidamise kooli kaudu.

ALEV

1870 olnud kiriku läheduses ainult Alu kõrts, apteek ja üks kauplus. Sajandi vahetusel asus kiriku lähedale elama mitmeid käsitöölisi nagu seda old kingsepad, rätsepad kellasepad, tislerid, maalrid, fotograafid ja juukselõikajad. Tekkisid ka pisitööstused nagu auru- ja vesiveskid, linaketruse- ja värvali ettevõtted, limonaaditööstus jne. Paar kilomeetrit alevikust eemal asus Vaitu telliskivi tehas, kus töötas umbes sadakond töölist.

Aleviku kasvamisega asusid sinna ka mitmed ametmehed nagu politseinukud, postkontori ametkond, arst, loomaarst, ämmaemand, rahukohtunik j.t. Oli ka haigla viie voodiga.

Samaaegselt oli loodud terve rida ühinguid nagu seda olid Tuletõrje ühing, Laenu-Hoiu kassa, Majandusühisus, Haridusselts ja Vastastikune kindlustusselts.

Aleviku kasv oli kiire ja juba ésimese Maailmasõja puhkemist arvestati elanikkonna arvu tuhandele.

Umbes kolm kilomeetrit alevikust lõuna pool asub kitsarööpmelise raudtee ääres Rapla jaam (tsaariaegse nimetusega Härmeti). Miks raudteejaam kirikust ja alevikust nii kaugele ehitati, selle kohta liikus rahva hulgas jutt nagu oleks annetaja, kes kunagi kirikule kirikumõisamaad kinkinud, lisanud kinkelepingule klauseli "Onnistatud olgu see, kes kirikule maad juurde annab. Äraneetud olgu need, kes sellelt maad ära võtab".

Selle needuse kartusel ei olevat juletud raudteed kiriku maadest läbi rajada ja nii sattunudki jaam kirikust kaugele. Küll aga oli vist nii, et raudteejaama asupaiga määramisel oli otsustavama tähtsusega jaama lähedase mõisaomaniku huvid.

TURG JA LAST

Peale pisitööstuste ja käsitöö oli aleviku elualikaks kaubandus. Ajajooksul oli alevikku tekkinud mitmeid kaupmehi. Olulise elusoone moodustas Rapla alevikule aga iga neljapäevane turg. Rapla turg oli kujunenud peamiselt Tallinnat varustavaks turuks ja seda tähtsust omas see turg kuni Vabariigi lõppaastaini.

Igal neljapäeval, väga vara hommikul voolasid pikad hobuvankrite voorid lihasaaduste, nahkade, või, munade ja lindudega Rapla turule.

Samaks ajaks oli Tallinnast kohale sõõtud hulgaliselt ülesostjaid (torgohvkasid) kes talupidajailt nende saadused üles ostsid ning sama päeva õhtul kitsaröõpmelise raudteega Tallinna turule transportisid.

Kaubavahenduses omasid selleaegses ühiskonnas suurt tähtsust ka laadad. Neid peeti Raplas iga aasta jaanuari, märtsi ja septembri kuul. Laadad olid väga rahvarohked. Sinna tõid talupidajad hobuseid, sarvloomi, lambaid, põrsaid kogu kihelkonnast ja veel kaugemaltki. Laat oli loomulik müügikoht mitmesugustel käsitöö saadustele, nagu puunõud, plekkämbrid, lüpsikud, toobid, samuti ka sepatöö saadused nagu vikatid, kirved, kiimid ja muud.

Laadale tulid ka kaupmehed riide, naha, ja muu pudukaubaga. Laatadel ei puudunud ka muidugi karussellid ja muu tingeltangel rahva lõbustamiseks. Omaette sektori laatadel moodustasid mustlased, kes rännates ühelt laadalt teise äritsesid peamiselt hobustega ja kelle valdusse suur osa viletsaks jäänud tööloomi sattus.

LAADA "MUUD ARVEPIDAMISED"

Kui kaubad laadal olid sooritatud, siis kuulus asja juurde ka "liigu" tegemine, mille tulemusena mitme tuhande inimese häälitsus mitme detsibelli võrra tõusis ja laada suminat võis paari kilomeetri kauguselt kuulda.

Laat oli kujunenud paigaks kus oma vihamehega "arveid öiendati", mispärast politsei või selleaegse nimetusega urjadnikul oli rohkesti tegemist. Mõis, kelle maa peal laata peeti, saatis laadale ka omaltpoolt mõned mehed abiks korda looma. Need korrapidajad kandsid nokaga mütsi ees silti "Laada kubjas".

KARTUL PIIRITUSENA PETERBURGI

Elanikkonna peamiseks sissetuleku allikaks oli põllumajandus karjakasvatamise ja metsandusega. Maa viljakus Raplas oli parem kui põhjapoolsemates valdades. Kohati oli maaviljakus väga hea ega jäänud maha Viljandimaa saagirohketest aladest. Maastik oli üldiselt laus kuusemets vaheldus lehtpuu ja segametsa saludega. Suuri veekogusid kihelkonna piirides ei olnud, väljaarvatud Kassari jõe kaugemad harud.

Põllupidamine toimus umbes kahe-kolmekümne hektari suurustes taludes, mis olid koonduvad kobar- või ridaküladesse. Ligikaudu samapalju põllumajandislikku maad, kui seda oli tadundite all kuulus suurmajapidamiste või rüütlimõisate alla. Mõisate keskmiseks suuruseks oli umbes kaks tuhat hektari.

Nii taludes kui ka mõisates kasvatati teravilja nagu rukist, otria, kaera ja hernest. Nisu kasvatamine enne iseseisvusaega oli seal haruldus. Arvati, et nisu nendel maadel ei kasva küllaldasel määral. Hilisemad kogemused näitasid aga, et see kasvas väga hästi. Põllupinnast oli palju ka kartuli all. Suur osa kartulist läks mõisa viinavabrikuesse piirituse valmistamiseks, mis omakorda müüdi Peterburgi.

MÕISAD JA AADEL

Põllumajanduse arengus selleaegses ühiskonnas olid tooniandvaks mõisad. Mõis sammus põllumajanduse mehhaniseerimise ja uuenduse protsessis küladest ja talumajanditest ees. See oli tingitud muidugi mõisaomaniku suuremast kontaktist Lääne Euroopa maadega, kust hangiti eeskuju ja osteti moodsamaid põllutööriistu. Selles arengu protsessis võtsid talupidajad eeskuju mõisatest.

Rapla kihelkonnas enne iseseisvusaega oli järgmised rüütlimõisad: Alu ja Sikeldi — omanik Rudolf von Lilienfeldt, Kuusiku ja Kabala — omanik Otto v. Lilienfeldt, Raiküla — omanik tuntud Baltisaksa filosoof krahv Herman v. Keyserling, Valtu — omanik parun Girard de Soucanton, Hagudi — omanik v. Krusenstern, Järvakandi — omanik v. Harpe, Kehtna — omanik Helmuth v. Lilienfeldt, Keava — omanik v. Fersen, Ohekatku — omanik v. Taube, Ohukotsu — omanik krahv Tiesenhausen ja Vahakõnnu — omanik Hoyninger Huene.

Rapla kihelkonna piiridesse kuulusid veel teatud osad Seli, Kelba, Maidla ja Põlli mõisatest.

MAAREFORM

Rüütlimõisatest kõige suurem oli Raiküla, mille pindala ületas kolmtuhat hektari. Suurmaapidamiste gruppi kuulusid veel nn. maakohad nagu Kodila, Pühatu, ja Leilapere, kus omanikeks olid Zimmerman, Rosenthal ja Pukk. Maakohtadest kõige suurem oli Kodila umbes kuuesaja hektariga.

Suurmaapidamise Eestis likvideeris Eesti Vabariik. 1919 kokku astunud Eesti Asutavat Kogul oli otsustada kaks peamist ülesannet — vastu võtta Vabariigile Põhiseadus ja rahva maasoovide rahuldamiseks teostada maareform. Asutava Kogu poolt vastuvõetud Maaseadusega võõrandati riigi omanduseks kõik rüütlimõisad. Suuremad metsaalad ja mõned üksikud mõisad nagu seda oli Raplas Kuusiku mõis, jäid riigi vaidusse.

Ülejäänud rüütlimõisad jagati aga umbes paariküimne hektari suurusteks taludeks ning anti välja maasoovijatele. Maareformi tulemusena loodi või korraldati umbes seitsekümmend tuhat uut talundit. Maareformi tulemusena kadus ka mõisa nimetus ja selle asemele tuli asundus.

H. MAANDI

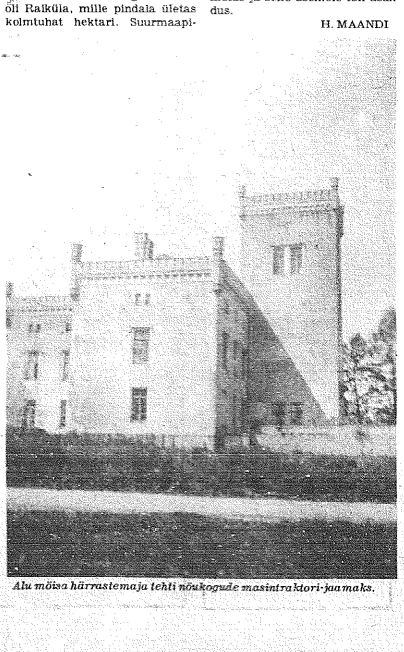

Alu mõisa härrastemaja tehti nõukogude masintraktori-jaamaks.

Rootsi suhtes — narkootika "arengumaa"

Rootsi oli kaua aega narkootika tarvitamise suhtes "arengumaa". Esimesed tõsised probleemid tekkisid alles 60-ndatel aastatel, kui Rootsis levis nn. tsentraalstimuleerivate ainete (peamiselt amfetamini) tarvitamine.

Need on ained, mida väljaspool Rootsit peagu ei tunta narkootikana, mõjuvad ergitavalt: unevajadus väheneb, füüsiline ja psüühiline aktiivsus kasvab (sedalaadi preparaate kasutatakse vahel sportlaste stimuleerimiseks, mis on reeglite vastu ja toob avastamise puhul kaasa sportlase kõrvaldamise võistluselt).

Sakslased kasutasid Teise maailmasõja ajal amfetamінpreparaate sõdurite — eriti kõmandosalkade ja langevarjurite ergutamiseks (näiteks Kreeta vallutamisel).

1973 ilmus heroiin Rootsi, hakates asendama nn. madalamaid oopiumpreparaate (morfium j.t.) Heroiini on kergem salaja maalt teise viia, kasud seda edasi müües on suured. Heroiinikauplemisega tegelavad suured rahvusvahelised gangsterijõugud.

Kui palju Rootsis on heroiinikasutajaid, selle kohta puuduvad täpsed andmed. Arvamised kõlguvad 400 ja 1000 vahel (kokku olevat Rootsis paartuhat oopiumipreparaatide kasutajat).

Heroiini ja teiste opiaatide tarvitam se puhul on olemas suur üledoseerimise risk, mis võib kaasa tuua surma. Uimastav aine on harilikult segatud teiste ainetega ja selle kangus pole alati selge. vahepidamine vähendab talumise kraadi. Selle tõttu esineb tihti surmaga lõppevaid üledoseerimise juhtumeid.

Suur osa opiaatide kasutajaid on varem tarvitanud tsentraalstimuleerivaid aineid.

Oopimumpreparaadid mõjuvad rahustavalt ja uinutavalt. Kümmekond minutit pärast aine süstimist tekib eriline lõbutunne, mille saavutamiseks on vaja ikka suuremaid doose. 8—10 tundi pärast süstimist jätkub suhteline heaolu. Pärast seda tekib tarvidus uue doosi järele.

Kui seda rahuldada ei saada, tekivad nn. abstinentsi nähtused — rahutus, südamepõõritus, oksendamine, krambid, higistamine, unetus. Eriti rasked on need sümptomid teisel päeval.

Arstide arvates valitsevad liialdatud kujutlused äraharjutamise sümptomite suhtes. Narkootikud tihti lihtsalt kardavad raskusi, mis narkootikast loobumisega seoses. Aga nad kardavad ka silma vaadata neile psüühilistele või sotsiaalsetele probleemidele, mis tihti on olnud narkootika kasutamise välisteks põhjusteks.

Politseil ja tollil on väga raske võidelda narkootiliste ainete sisseveoga. vahekasu nendega kaubitsemise puhul on niivõrd suur, et see meelitab ikka uusi inimesi sellega tegelema. Ainus efektiivne moodus maailma narkootikataudi likvideerimiseks oleks oopiumme — teatud liigi mooni — viljeluste hävitamine ja range kontroll, mis takistaks nende uut üleselitamist. esialgu pole niisugune poliitika õnnestunud. Moonide kasvatamine Türgis, Liibanonis ja Kagu-Asias jätkub.

Saatkond elas salakaubast!

Põhja-Korea Skandinaavias asuvate saatkondade salakaubitsemise skandaal paisub ikka suuremaks. Kõige raskemad süüdistused on esitatud Kopenhaageni saatkonna vastu, mis peale viina ja sigarettide on ajanud ära ka narkootikaga. Üldiselt on arvata, et salakaubitsemine hõlmab ka teisi Põhja-Korea saatkondi Euroopas. Et need ärid avastati Taanis, on peamiselt juhus.

Kopenhaageni avastusel on mitmesugused eelload. Skandinaavia tollija politseivõimud olid juba pikemat aega informeeritud salakaubitsemisaest. Jäljed juhatas neile kätte USA vastuluureorganisatsioon CIA. USA vaen Põhja-Korea vastu sai ergutust, kui augustis Põhja- ja Lõuna-Korea piiril tapeti labidatega kaks USA ohvitseri. USA otsustas, juba siis teadlik olles põhja-korealaste salakaubitsemisest, avastada see, ja sellega tekitada tõsiseid raskusi Põhja-Korea saatkondadele Euroopas, mis on muuhulgas ka tähtsad kommunistiliku propaganda saskused.

Rootsi toll leidis mõni aeg tagasi Kungsängeni lennujaamast Norrköpings "unustatud" kohvri, milles oli 13 kilo konservikarpidesse pakitud heroiini. Mais avastati kairo lennuväljal suurem partii narkootikat, mille olid kohale muretsenud Põhja-Korea diplomaadid. 147 kilo hashishi, mis Taani politsei leidis Kopenhaageni saatkonnast, oli algselt olnud Süüria saatkonnas. Kõigi nende avastuste juures oli CIA kohalikule politseile suureks abiks.

Taolise salakaubitsemise põhjuseks peetakse asjaolu, et Põhja-Korea on ränkades majanduslikes raskustes. Eriti raske on riigil välisvaluuta puudumise tõttu üleval pidada oma saatkondi. Viina, sigarettide ja narkootika hangeldamisega loodeti hankida vajalikku valuutat. nagu kõik kommunistlikud riigid, nii hindasid ka põhja-korealased ilmselt alla läänemaise politsei võimeid.

Põhja-Korea on suurtes võlgades. Väiisvõla suurust hinnatakse viiele miljardile kroonile, kusjuures pole teada, kuipalju riik võlgneb Hiinale Ja N. Liidule. Rootsi on laenanud Põhja-Koreale u. 600 000 krooni.

Rootslased on osa võtnud Põhja-Korea messidest, aga neil on olnud raskusi saada tasutud väljapandud kaupade eest, nagu on messide puhul kombeks. Põhja-Korea on hankunud Rootsist muuhulgas kaevandusmasinaid, lootes võlgu tasuda vasega ja tsingiga. Kuid produktiivsus pole vastanud plaanidele ja tootainete hinnad on maailmaturul väga palju langenud. Põhja-Korea võlausaldajad on mures.

Olukorda ei paranda see, et Põhja-Korea on teostanud suurejoonelisi ja väga kalleid propagandaj-aktsioone välismaa ajakirjanduses. On avaldatud kuulutustena tuhandete kroonide eest Põhja-Koread ja selle juhti Kim Il Sungi ülistavaid artikleid. Koreas on neid artikleid näidatud ja tsiteeritud ning väidetud, et need on ilmunud läänemaisseajakirjanduse tavaliste artiklitena.

Põhja-Korea juht Kim Il Sung on oma riigis objektiks isikukultusele, mil pole vastet kuskil maailmas. Ta on asetanud oma perekonnaliikmed headele kohtadele ja valitseb raudse käega 14 miljonit inimest. Viimasel ajal on liikunud kuulujutte, et Kim Il Sung on kukutatud, kuid hermeetiliselt suletud riigist pole saadud selle kohta kinnitust.

N. Liidu ateistid asjatundmatud

N. Liidus ollakse viimasel ajal mures, et nõukogude noorus kõigest ateistlikust selgitustööst hoolimata pole immuunne usulise propaganda vastu. Koolis ei õpetata mitte ateismi vaid usuvastasust, mis polevat hoopis sama asi. Selle tõttu pole nõukogude noorus küllaldaselt varustatud kavalate ja osavate misjonäride vastu. Näib, et suurem osa nn. misjonäridest tegutseb kodudes, kus ka seadusega ei saa keelata usulist propagandat.

Süüdistatakse ka välismaiseid raadiosaateid — Voice of America, BBC ja teised — et need ujutavad N. Liidu üle usulise propagandaga.

Ateistlik selgitustöö ei anna vastuseid elutähtsatele küsimustele, kui noored inimesed neid esitavad elu mõtte, surma ja kannatuse puhul. Keegi ei käsitle neid küsimusi tõsiselt. Ajakirjanikud ei orienteeru küllaldaselt probleemides. Usklikud inimesed muigavad tihti nende asjatundmatuse üle.

Leidub ka optimistlikumaid vaateid probleemile: Nõukogude usklikud olevat peamiselt nn. traditsionalistid, kes ripuvad kõige vana küljes. Selle tõttu olevat ateistlik selgitustöö võitlus tuuleveskitega, kuna tõsiseld usklikke enam polevat. Kirikupühi peetavat nagu üldiseid rahvapühi — polevat enam mõtet nende vastu võidelda.

Sellele väidelakse vastu. Preestrid kasutavad kiriklikke pühi selleks, et meelitada noori inimesi kiriku rüppe ja kirikut majanduslikult toetama. Teadlik nõukogude kodanik ei tohi olla ükskõikne usu vastu, vaid ta peab olema aktiivne ateist. Esialgu puudub statistika selle kohta, kui palju nooremad inimesed on hakanud avaldama poolehoidu kirikule.

Kirikutegelased kinnitavad, et noori kirikuskäijaid on suhteliselt vähe. Aga leidub noori inimesi, kes otsivad vaimulikkude käest lahendust oma probleemidele. Üldiselt näib, et on kolm põhjust, miks noored inimesed hakkavad tegelama usuga:

1. Vene ajalugu näitab, et usul on olnud tähtis osa traditsioonilises ühiskonnas ja kultuuris.
2. Noored saavad esteetilisi elamusi seoses kirikutega ja jumalateenistusega.
3. Noored otsivad inimesi, kellega räägida oma probleemidest mure ja leina puhul.

Peale selle on märgata, et noored inimesed pööruvad kiriku poole ka protestist ühiskonna või ametliku materialismi vastu. On ka võimalik, et usuga tegeleminе on mingi moevool.

– – –

Palme uurib sotsialismi eeldusi USA-s

LONDON (AP) — Prominentsed Euroopa sotsiaaldemokraatide juhid — nende seas Olof Palme — kavatsevad reisi Ameerikasse, et "selgitada sealset poliitilist situatsiooni ja võimalusi demokraatlikuks sotsialismiks".

Palme, Harold Wilson, ja Willy Brandt reisivad sotsialistide internatsionaali delegaatidena, milline vastava otsuse tegi Londonis.

Head söpra

Arnold Ilves't

mälestavad

AMILDE ja KUSTAV JÄRVLEPP

HELGA ja OTT KERSTELL

ANTON KRAPP perek.

VERA ja NIKOLAI KÕIVUTALU

VAMBOLA LEETMA perek.

AUGUST MÄEPEA perek.

SIGRID ja JOHANNES OJASAUN

JOHANNA POPP perek.

ALIDE ja ALEXANDER RAUDSEPP

ALIDE ja JOHANNES ROOSENHIT

PHILIPP SELLI perek.

ALO SUURNA perek.

OLGA ja ALBERT SÄINAS

EHA ja KALLE TAMMEMÄE

ELSA ja AUGUST TIKAS

JOHANNES TOOME perek.

LEMBIT VEERTEE perek.

FRANS VEIDE perek.

ELMAR VRAGER perek.

Lahkunud aatekaaslast

Skautmaster

Arnold Ilves't

Sünd. 28/11 1909 Kehras

Surn. 22/10 1976 Eskilstunas

mälestavad

EESTI SKAUTLIKE NOORTE MALEV ROOTSIS

EESTI SKAUTMASTERITE KOGU ROOTSI KOONDIS

EESTI SKAUTJUHTIDE KOGU ROOTSIS

Rahvatantsujuhti

Arnold Ilves't

mälestavad

ENDISED

ESKILSTUNA EESTI RAHVATANTSIJAD

Head ja ustavat söpra

Arnold Ilves't

mälestavad leinas

ELMAR OJASTE perega

ARVI MOOR

Armast söpra

Arnold Ilves't

mälestavad kurbuses

ILMAR TARKMEEL perekonnaga

EDVIN LANGE perekonnaga

---

†

Meilt on lahkunud mele kallis abikaasa ja isa

Johannes August Lindvere

Sünd. 9/9 1902 Tallinnas

Surn. 23/10 1976 Uppsalas

Valusas kurbuses

ELLEN
EERO
perekonnaga

ÖDE ja VEND Eestis

SUGULASED Kodumaal, Kanadas ja Austraalias

Matus toimub Uppsalas Mikaeli kirikus neljapäeval, 4. nov. 1976 kl. 13. Pärast matust on koosviibimine lahkunu mälestuseks hotell Gilleti ruumes.

---

†

Head söpra

Johannes Lindvere't

mälestavad leinas

LILLY ja PEETER

---

†

Endine esimees

Johannes Lindvere

Leinab

UPPSALA EESTI SKAUTLIKE NOORTE SÕPRADE SELTS

UPPSALA NARVA LIPKOND

Armast

Arnold Ilves't

mälestavad

KIRSTI ja ENDEL AASMAA

ELLEN ja RAIMOND KOLK

SALME ja HANS LEBERT

MARJU ja OLEV MIKIVER

HELJO ja REIN MOORA

INGE ja OTTO PAJU

SIGNE ja PEETER TÕNUS

Head söpra ja relvavenda

Arnold Ilves't

mälestavad

ERICH KIMBER

LEMBIT KLEMMER

ILMAR LAAN

ELVO LOOSME

REIN PUUSEPP

ILMAR USSISOO

---

†

Manalasse varisenud

Johannes Lindvere't

mälestavad sügavas leinas

Tallinna Õpetajate Seminari õpetajad ja õpilased:

MEA KRIMS

ARTUR ja ANETTE AUS

HELMER AVASALU

IDA ALKVIST

ELSA ESKO

JUHAN KAJASTE

EDUARD KARMA

EDUARD KEELESTE

HILDA RANDMAA

PAUL REI

MARIE SUSI

SALME TALIVEER

LEIDA TALTS

LINDA VANAAUS

ALICE VIHER

---

†

Kallis isa ja hea söber

Oskar Tammiko

Sünd. 31/7 1892 Harjumaal

Surn. 17/10 1976 Stockholmis

Leinavad

TÜTAR perekonnaga

SUGULASED ja SÕBRAD Rootsis, Kanadas ja Eestis

Matusetalitus toimub esmaspäeval, 1. novembril kell 13 S:t Görani kirikus (Fridhemsplani juures).

---

†

Armast naabri-isa

Oskar Tammiko't

mälestavad sügavas leinas

ALMA, JUHAN

TIIU PEREGA

---

†

Armas onu

Aleksander Vainu

Sünd. 8.1.1901 Kohilas

Surn. 26.10.1976 Tallinnas

Mälestavad leinas

VENNAPOEG ILMAR

MADY ja INDREK

---

†

Armast onu

Artur Viilip'it

Sünd. 3/2 1894 Imaveres

Surn. 22/10 1976 Kiidus

mälestavad

EVA ja TÕNIS

Kogu. . .

Alg. lk. 1

suur N. Liidu merebaas.

Arvatakse, et kestab umbes nädal aega, enne kui Rootsi seismoloogid saavad kindlaks määrata maavappumise täpse keskuse. Nad peavad enne saama andmeid kaugematest seismoloogilistest jaamadest.

Vappumise põhjus on esialgu lahtine. N. Liit on teostanud aatomiproove ka lääne pool Uuralit, muuhulgas Kaspia mere ligiduses. Rootsi sõjalised eksperdid ei usu, et nii tugev aatomiplahvatus oleks toimunud ettekavatsetult.

Nõmmik . . .

Alg. lk. 1

liikmete kõrval olid kohal Juhan Nõmmiku mälestust austamas ka end. Tartu ja Stockholmi ülikooli kunstiprofessor Sten Karling abikaasaga ja rohkeid kunstikolleege — Karin Luts, Eduard Ole, Ernst Jõesaar, Otto Paju, Veronika Keerdoja, Voldemar Tank, Amanda Jasmin ja Ville Tops.

Ja siis oli erakordselt arvukalt kogunenud kunstipublikut, kes pärast ettekannet süvenesid väljapandusse, mis oli maitsekindlalt riputatud kadunu tütre ja abikaasa poolt.

Näitus on avatud 7. novembrini äripäevadel kl. 12—17, ja laupäevadel kl. 14—17.

• Leinateated

Torontos suri 16. oktoobril Ants Tintse, sünd. 29. sept. 1941 Tallinnas.

Leedsis Inglismaal suri 25. septembril Herman Mutso, sünd. 25. mail 1914.

---

†

Armast sugulast ja ristiisa

Oskar Tammiko't

Sünd. 31/7 1892 Leesil

Surn. 17/10 1976 Stockholmis

mälestavad kurbuses

JULIE ja AUGUST

OSKAR, HILDE, LEIDA, VILMA ja HUGO

abikaasadega

---

†

Armast

Piret'it

mälestavad leinas

SANDA ja KATRIN

---

†

Armast klassiõde

Piret'it

mälestab

MART ESTRA

Rootsis . . .

Alg. lk. 1

sest Rootsis toimusid Eesti Päevad 4000 osavõtjaga aastal 1968):

"Ka Austraalia ja USA läänerannik on omaette Eesti Päevi korraldanud. Ainult Rootsi omavahel võitlevad kaks ringkonda ei ole nendega toime tulnud. Kuid nad on olnud külalistena sel mandril ja selle mandri rahvas on külastanud Rootsit. 20 aastat kestnud korra järgi peavad järjekordsed suurpidustused toimuma 1980. aastal Torontos, kus neid kõige kergem on korraldada. Kui need nüüd viiakse Rootsi, siis tuleb selle mandri noortel neid oodata 12 aastat, kuid on karta, et neid ei korraldata enam kunagi sellisel tuntud rahvuslikul viisil. Millega Eesti Päevi asendatakse?

Juba UEO-72 protesteeris üks väikene osa Rootsi eestlasi ja tänavu nad reisisid küll Rootsi sotsialistliku valitsuse rahadega Baltimoresse, kuid pidasid oma koosolekuid mujal. Nüüd lugesime lehest, et see boikoteeriv grupp pidas koosoleku Lõuna-Rootsis, kus nad kritiseerisid ESTO '76-t ja eesotsas A. Mark, A. Taska jt (autor unustab, et laudkonnas oli ka REE väliskomisjoni esimees Karl Laantee, kes pooldas Esto toomist Rootsi, toim.) leidsid, et järgmise UEP korraldab nüüd 40-ne liikmeline Rootsi riigi palgal olev eestlaste grupp koos USA ja Kanada noorema intelligentsiga "uut moodi" koos laevasõiduga Moskva olümpiaadi ajal. Mitte ei tea, mide REE ümber koondunud grupp sellest asjast arvab? Läheme Rootsi heameelega, kuid teisel ajal ja viisil.

Teiseltpoolt kuuleme, et kultuurisuhete komitee liige G. Ernesaks tuuritas USA-s ja tegi seal ettevalmistusi. Loodetakse, et paljud lähevad muidugi Stockholmist Eesti Päevadelt edasi Moskva ja Tallinna pidustusi jatkama. Ei usu, et kogu selle mandri suurpidustuste masinavärk räkendub selleks, et aidata eestlasi Moskva olümpiaadile. Nelja aasta jooksul ilmnevad veel paljud tõsiasjad ja leidub ka neid kes 1980. a. Rootsi ei lähe."

Nagu nähtub, ei peeta mitte kõikjal loomulikuks, et Eesti Päevi saaks kunagi pidada Rootsis. Need on Ameerika mandri monopoliks, nagu arvab ülaltoodud kirja autor.

Valimistulemus Saksamaal

Saksamaal toimusid 2—10 oktoobrini Eesti Keskkomitee Saksa Liiduvabariigis esinduskogu valimised. Valimistest võttis osa 75% hääleõigusliikest, arvult 697 isikut. Tulemused osutusid järgmisteks:

1. Johannes Västrik 577 h.
2. Edgar Pent 473 h.
3. Eduard Soosaar 412 h.
4. Ülo Semmel 352 h.
5. Villu Laidsaar sen. 348 h.
6. Jaan Lepik 346 h.
7. Jaan Särev 336 h.
8. Robert Ader 334 h.
9. Helga Kaert 332 h.
10. Rein Saluri 321 h.
11. Dr. Nikolai Stradomsky 321
12. Vilma Brinkmann 312 h.
13. Edgar Bergmann 282 h.
14. Elmar Sander 230 h.
15. Ida Kutzer 224 h.

Esinduskogu liikmete läilõike vanus on 58 a.

Madal . . .

Alg. lk. 1

likkusega.

Imant Rebase kiri Invandrarverketi ametnikule Ingemar Cederbergile, mida ta soovitab anda lugeda ka kolleegidele asutuses ja juhatuse liikmetele ütleb mh.:

"Minu vaateviis ja minu ettepanekud on heaks kiidetud kõikide asjassepuutuvate organisatsiooniide poolt, välja arvatud Rootsi Eestlaste Esindus."

Rootsi Eestlaste Esindus, keda kiri kõige rohkem puudutab, on koopia sellest välja saatnud oma esinduskogu liikmetele ja võib uskuda, et see kujuneb uute koostööraskuste põhjuseks ringkondade vahel.

10. septembril dateeritud kiri omab isikliku usaldusliku pöördumise vormi adressaadi poole, alates sõnaga "Broder", ent olles ametlikult alla kirjutatud "Kanslichef och sekreterare för Baltiska Institutet". Ametlikuna on seda ka Invandrarverketis võetud.

Nagu kirjast selgub, on sellele eelnenud eelmisel päeval pikk isiklik mötevahetus telefoni teel. Kiri on olnud mõeldud Ingemar Cederbergile "abiks tema raskes töös", nagu ütleb autor, kes on ilmselt esinenud mingis "salanõuniku" funktsioonis.

Rootsi asüül Kolmanile

Nõukogude professor ja akadeemik Ernest Kolman ja ta abikaasa Jekaterina on saanud loa Rootsi jääda. Professor Kolman teatas hiljuti avalikus kirjas Leonid Brezhnevile, et ta on, arvestades N. Liidu poliitikaga, otsustanud välja astuda N. Liidu komparteist pärast 58-aastast liikmeksolekut.

Veel:
Eesti Rootsis ja Estland i Sverige
ettetellimishinnaga à 119:40

Eesti Kirjanike Kooperatiiv
Fack 1, 220 03 Lund 3
Tel. 046/12 17 19, 046/11 96 90
Postgiro 43 37 71-3

Eestlased eelistavad
TELEFUNKENIT

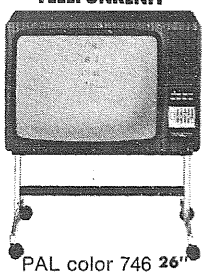

PAL color 746 26"
Täielikult modulliseeritud
Loomulikud värvid ja eärmiselt terav pilt.
Tavaline hind.....4.195:-
Vana TV eest..... 400:-
Te maksate.....3.795:-
normalms radio & elvarulus ab
Svandammsplan 2, Högersten
Tel. 08/45 13 00

Saadame
standard-kinkepakke, riide- ja toidupakke
Jõulutellimised sisse saata hiljemalt 15. nov.
Nõude tolli- ja pakkide nimekirja!
Sihtasutus Ühisabi
Tel. 08/42 35 53. Box 15 112, 104 65 Stockholm.
Büroo Kvarngat. 3 B

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Piilupart Kalle

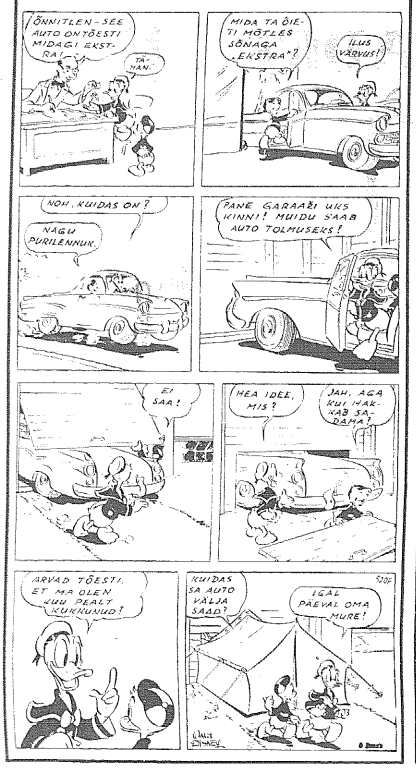

Fantoom

Televisiooniprogramm

TV Lördag

LÖRDAG 30 OKTOBER

TELEVISION 1

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
9.30 **Tapahtumia.** Aktuellt för finskspråkiga.
10.00 **Simpauttaja I.** Livaren, finsk film. Del 2.
En man med gevär och ränsel på ryggen kommer en vårdag till en by vid Pielinens östra strand. Han är en duktig arbetare och en kvinnornas gunstling. Ingen förstår sig riktigt på honom. Han kallar sig Livaren.
Textat på svenska.
10.40—10.55 **Oulun läänin vartti.** Rapport från Uleåborgs län. Textat på svenska.
15.35 **Por favor 2.**
16.05 **Hemsöborna.** Svensk långfilm från 1953.
17.55 **Helgmålsbön** från Ovansjö kyrka i Gästrikland.
18.00 **TV-nytt och väder.**
18.05 **Aktuellt i veckan.** Textat.
18.30 **Blås till Herrens ära.** En engelsk flicka från London hamnar i en för henne främmande stad och dras till Frälsningsarméns kår där, fascinerad av blåsorkestern. Hon får lektioner och det går framåt, men hennes tro ökar inte i takt med färdigheten på kornetten.
19.00 **Kulturstudio.** Göran Bengtson med gäster om en aktuell debattfråga.
19.30 **Den vita stenen.** Del 5. Textat.
20.00 **"21".** Frågetävling i allkunskap. Programledare: Lennart Hyland.
21.00 **Aktuellt och väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35 **Månadens väder.** Hur blev oktobervädret? Karl-Einar Karlsson, meteorolog från SMHI, sammanfattar och ger svaret. Norrköping.
21.50—23.25 **Deckardags: McCloud. Ett semesterparadis.** New Mexico-sheriffen Sam McCloud på uppdrag på Hawaii. Regi: Jerry Paris.
I rollerna: Dennis Weaver, J.D. Cannon, Don Ho, Martha Hyer.

TELEVISION 2

15.40 **Har länge kan man leva på skorpor och entusiasm?** Om de fria teater- och musikgruppernas arbete i ett kallt ekonomiskt klimat.
Repris från 26/10.
16.10 **Miljö på spel.** Med jobben som insats.
Repris från 28/10.
16.55 **Med kanot genom norra Kanada.** Textad repris.
17.25 **TV-nytt och väder.**
17.30 **Bulleribock.**
17.55 **ca Sagan om kålroten** — tecknad film.
18.05 **Lördags. Kärnkraft — ja eller nej?** Lördags har frågat i Ringhals där ett av Sveriges fyra kärnkraftverk ligger. Vad tycker man där? Och vad tycker du?
18.30 **Varieté Ystad.** Varieteföreställning från Ystad teater. Programled. Ulf Mörling.
19.20 **Rapport med väder.**
20.00 **Rött och svart.** Fransk-italiensk långfilm från 1954. Del 2. Regi: Claude Autant-Lara.
Medv. Gérard Philipe, Danielle Darrieux, Antonella Lualdi, Jean Martinelli.
21.30 **Rockgala.** Ur den amerikanska serien In Concert med ett urval av de mest kända artisterna och grupperna inom rock och pop just nu. I kväll t ex: Rod Stewart, Maggie Bell, Lokomotive G.T., Electric Light orkester och Jim Stafford.
22.40 **TV-nytt och väder.**
22.45—23.15 **Lördagsfarsen: Krutgubbar** — engelsk komediserie.

TV Söndag

SÖNDAG 31 OKTOBER

TELEVISION 1

8.30 **Por favor 2.**
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
9.00 **Lasten TV: Palapala. Barn-TV: Bit för bit.**
9.10—9.55 **Valkoinen varis — punainen kajava.** Hella Wuolijoen tarina. En kontrasternas kvinna. Del 1. En film om Hella Wuolijoki — affärskvinna, författare, fredsivrare och generaldirektör vid Finlands Rundradio, tillika en politisk maktfator. Textat på svenska.
10.15—10.45 **Jordbruk 76. Planera för vallen.** Hur ska resurserna utnyttjas? Vad är det som ger en hög skörd med god kvalitet? Hur ska stallgödselns värde tas tillvara? Vad kan man göra för att minska miljöriskerna med gödseln?
11.45—13.45 **Invandrarredaktionen på finska.**
12.15 **Nyheter på serbo-kroatiska.**
12.45 **Nyheter på turkiska.**
13.15—13.45 **Nyheter på grekiska.**
14.40 **Kurtisanernas liv. 6. Kärlekssintriger.** Repris.
15.40 **Värld utan ljud.** Textad repris.
16.00—16.25 **Den långa fritiden. 3.** Från arbete till terapi.
17.00 **Studio S. Kontrollsverige.** Repris från 27/10.
18.00 **TV-nytt och väder.**
18.05 **Djur som få älskar.** Prärievarg, skallerorm och vildhästar — det är djur som farmare i den amerikanska västern inte är särskilt förtjusta i.
19.05 **Röda Havets hemlighet. 11.** I sista minuten.
19.30 **Albert och Herbert. 4.** Dumburken.
20.00 **Kurtisanernas liv. 7.** Miljön önskas.
Sänds även 7/11 kl 15.
21.00 **Aktuellt och väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35 **Söndagskväll.** Sven J:son Bernander sjunger ur Mose och Lambsens visor. Norrköping.
21.50—22.40 **Amerika. 6.** De drog västerut.
Steg för steg öppnade sig det nya landet för nybyggarna, de drog från Atlantkusten mot Kalifornien. Och i spåren följde tusentals guldgrävare för att pröva lyckan. Med floderna fick pionjärerna nya handelsvägar. Samtidigt förlorade indianerna, som ägde marken runt omkring, sina utkomstmöjligheter.
Repris från 26/10 1974.

TELEVISION 2

10.00 **Privet 1.**
10.20 **Bitte 3.**
Förskoleprogram:
10.30—11.00 **Om — farbror Frippes skafferi.**
15.00—16.30 **Söndagsbion: Pygmalin.** SV. Amerikansk långfilm från 1938. Språkprofessor Higgins slår vad med överste Pickering att han på några få månader skall kunna förvandla en slangtalande blomsterflicka i London till en verklig dam med vårdat språk och fina maner.
I rollerna: Leslie Howard, Wendy Hiller, Wilfred Lawson, Scott Sunderland.
Repris från 1974.
16.55 **Stäm gitarren.**
17.00 **Spela gitarr** med Ulf G. Ahslund.
17.25 **TV-nytt och väder.**
17.30 **barnens bio.**
18.00 **Resan från jorden. Del 3.**
Daudis första möte med Nairobi blir inte riktigt som han tänkt sig. Han ger sig ut i staden för att söka arbete, men det är mycket svårare att få arbete än han föreställt sig.
18.30 **Agaton Sax. 2.** Kolossen på Rhodos.
19.00 **På äldre dar. Information och förströelse för vuxet folk. Värd: My Persson.** Göteborg.
19.30 **Rapport med väder.**
20.00 **Sänt är livet.** Programledare: Anders Gratte, Åke Wilhelmsson och Inger Säfwenberg.
20.30 **Sportspegeln.**
21.00 **Hur man lyckas påverka politiker.** En holländsk dokumentärfilm om den judiska lobbyns påverkan på amerikansk politik.
I Capitolium, USA:s regeringscentrum arbetar relativt få judar. Av en stab på mer än 800 personer är ungefär 60 av judisk börd. Inom hela regeringsapparaten finns det knappt 200 judar på drygt 2 700 anställda. Likväl har de judiska grupperna i Amerika ett sällsynt stort inflytande här.
21.40 **Alltid på väg. 6.** God min i elakt spel.
I rollerna: Claude Akins, Frank Converse, Gary Lockwood, Patricia Quinn, Jana Bellan m fl.
22.30—22.35 **TV-nytt och väder.**

TV Måndag

MANDAG 1 NOVEMBER

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00—9.10 **Switch on 10, åk 3.**
9.20—9.40 **Kika digga ding II, åk 4—6.** 3. Blås.
9.45—10.00 **Svea med väskan 3, åk 1—3.**
10.10 **Stäm gitarren.**
10.15—10.40 **Spela gitarr** med Ulf G. Ahslund.
Skol-TV:
12.00—12.15 **Runt i naturen, åk 1—3.** 2. Med andra ögon.
12.20—12.40 **Jeunes francais d'aujourd'hui, åk 9.** 3. Yves.
13.10—13.40 **Naturvetenskapligt magasin 3.** Gymn.
16.30 **Halvfem: Barna Hedenhös.** En ritsaga i 10 avsnitt av Bertil Almqvist.
1. Hedenhösarna bosätter sig i Sverige.
Andra ord. Den finländske skådespelaren Nils Brandt leker med finska uttryck.
17.00—17.15 **Språka — i dag på finska.** Kalevala. 7. Sammou ryöstö. 7. Sampo infångas.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt och väder.**
18.05 **Ingenmans hus.** 6. Samling kring Ingenman.
18.30 **Sveriges magasin.** Nu är Magasinet tillbaka i Stockholm igen. Gunnar Arvidsson och hans redaktion skall fram till jul underhålla oss med reportage, konsumentupplysning, debatt och gästartister.
Gäster: författaren Per Anders Fogelström och trubaduren Carl-Anton.
19.30 **Moa, Myten och Robban. En lyrisk och sensuell film om två pojkars upplevelser den sista sommarlovsdagen.**
20.15 **I väntan på nyheten...** Vad gör de hela dagarna Orup, Olivecrona och de andra på Aktuellt-redaktionen?
21.00 **Aktuellt och väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35—22.15 **Panorama.** Aktuellt utrikesmagasin.

TELEVISION 2

17.25 **TV-nytt och väder.**
17.30—18.00 **Du ska få en dag i morgon.**
18.10 **Privet 1.**
18.30 **Familjen Ashton. Del 13.** "Slutet av början".
19.20—19.30 **Regionala nyheter.**
Sydnytt, Västnytt, Miltnytt, Nordnytt.
19.30 **Rapport med väder.**
20.00 **Den ständaktige tennsoldaten.** Ett program om Olle Hedberg.
20.50 **Grannar.** En animerad kortfilm om grannesämja.
21.00 **Den långa fritiden. 4. Orkar man sluta arbeta?**
Många upplever stor oro och besvikelse när de skall börja njuta av den kanske efterlängtade tiden som pensionär.
Möjligheterna att få fortsätta yrkesarbeta även efter uppnådd pensionsålder har knappast blivit större sedan den nya pensionsreformen trädde i kraft i somras. Därför har det tagits initiativ till ett slags pensionärernas egen arbetsmarknad, som vi skall se exempel på i programmet.
Sänds även i TV 1 7.11 kl 16.
21.25—23.25 **Den impotente bigamisten.** Senegalesisk långfilm från 1974. En satirisk film om den nya afrikanska överklassen, har representerad av El Hadji Abdou, som för ett lättjefullt liv i sitt vackra hus med privatchaufför och flera hustrur.
Regi: Sembene Ousmane.

TV Tisdag

TISDAG 2 NOVEMBER

TELEVISION 1

Förskoleprogram:
9.20—9.45 **Om — farbror Frippes skafferi** med Martin Ljung.
Skol-TV:
10.00—10.10 **Switch on 10, åk 3.**
10.15—10.30 **Svea med väskan 3, åk 1—3.**
12.45—13.05 **Sverige i närbild, åk 4.** Textat.
1. Skånsk jordbruksbygd.
13.10 **Individ och samhälle, åk 3** gymn. 2. En bild av Strindberg.
13.35—13.50 **Basketskolan 5, åk 4—9.**
Förskoleprogram:
14.00—14.25 **Om — Farbror Frippes skafferi.**
16.30 **Halvfem:**
Reksio. Reksio lider skeppsbrott och hamnar på en öde.
Indiansaga. Nina Falkenberg berättar "Sagan om Den Vita Korpen".
Indiandans: "Elden". Några barn i Skellefteå har själva gjort den här dansen om elden. Programledare: Gunnel Rooth.
Tecknat för hörselskadade.
17.00—17.15 **Språka — i dag på turkiska.** 1. Turkiska byggnader. 2. Lolek och Bolek — en tecknad berättelse.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt och väder.**
18.05 **Ventilen.** 5. Varför får vuxna, men inte jag? Programledare: Mats Klingström.
18.30 **Sveriges Magasin.** Gäster: Marie Bergman, Kisa Magnusson och Gösta Linderholm.
19.30 **Med andra ögon — engelsk serie.** Afrikanska träskulpturer och masker har i många fall blivit lika högt värderade på konstauktionerna i London, Paris och New York som den västerländska "utställningskonsten". Men upphovsmännen såg sina alster med andra ögon. Deras arbeten hade rituella och symboliska funktioner.
1. Bakom masken. Vid seklets början, när västvärldens konstnärer ännu ägnade sig åt att avbilda sin omvärld, råkade en afrikansk mask hamna i en Parisateljé. Den gav konstnärer som Picasso och Braque nya impulser och startade en konstnärlig revolution. Hos Dogonfolket i Västafrika tillverkas än i dag sådana masker som används på det ursprungliga rituella sättet.
20.20 **Glen Campbell show.** Den amerikanske sångaren Glen Campbell på besök i London. Gäst är Anne Murray från Canada.
21.00 **Aktuellt och väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35—23.00 **Gratifikationen.** Sovjetisk långfilm från 1975.
Arbetarbasen Potapov och hans arbetslag vägrar att ta emot en gratifikation för gott arbete — de anser sig inte ha gjort sig förtjänta av den. De kritiserar fabrikens skötsel och deras kritik blir en politisk bomb när Potapov kallas till partikommittén. Regi: Sergej Mikaelian.

TELEVISION 2

17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Du ska få en dag i morgon.**
18.00 **Kontakt med tecken.** Textat.
18.20—19.20 **Den första familjen. 7:** "John Quincy Adams, diplomat".
Året är 1822. Liksom sin far John skickas sonen John Quincy ut i världen att representera sitt land. Han placeras i Ryssland, ett land som han är förtrogen med sedan ungdomen. Åren i Ryssland blir fyllda med hårt arbete, men också med personliga sorger: deras enda dotter dör strax efter födseln.
I rollerna: David Birney, Pamela Payton-Wright, Steven Krey m fl.
19.20—19.30 **Regionala nyheter.**
Sydnytt, Västnytt, Miltnytt, Nordnytt.
19.30 **Rapport** med väder.
20.00 **Herrskap och tjänstefolk. 9.** Strejken.
Generalstrejken 1926 medförde inte bara allmänt kaos utan också oro och motsättningar både bland herrskapet och bland tjänstefolket.
Medv: David Langton, Simon Williams, Gordon Jackson, Christopher Beeny, Gareth Hunt, Jean Marsch, Jacqueline Tong.
20.55 **Anslagstavlan.**
21.00 **Dokument utifrån. Valet i USA — kampen om presidentmakten.**
21.40 **Kvällsöppet.** Programledare: Pelle Bergendahl. Göteborg.
22.25—22.30 **TV-nytt och väder.**